

SAVONIA

■ OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

VANHEMPIEN MEDIAKAS- VATUSTA TUKESSA

Mediakasvatustuokiot alle kouluikäisten
lasten vanhemmille

TEKIJÄT: Henna Sonninen
Anna Säkkinen

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Henna Sonninen ja Anna Säkkinen	
Työn nimi Vanhempien mediakasvatusta tukemassa. Mediakasvatustuokiot alle kouluikäisten lasten vanhemmille.	
Päiväys	13.11.2017
Sivumäärä/Liitteet	50/5
Ohjaaja(t) Anne-Leena Juntunen	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Iisalmen Perheentalo-yhteistyö	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyössä toteutettiin toimeksiantajan toivomaa mediakasvatustoimintaa. Käytimme Mannerheimin lastensuojeluliiton mediakasvatusmateriaaleja ja itse tuottamia materiaaleja. Tavoitteena oli, että vanhemmat pääsisivät jakamaan ajatuksiaan mediakasvatuksesta toistensa kanssa. Toiminnan avulla he saivat uutta tietoa mediakasvatuksesta ja siihen liittyvistä materiaaleista.</p> <p>Opinnäytetyön toimeksiantaja oli Iisalmen Perheentalo-yhteistyö, joka on kolmen järjestön yhteinen kumppanuusmalli. Perheentalo-yhteistyöhön kuuluvat Mannerheimin Lastensuojeluliiton Iisalmen yhdistys ry, Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistys ry sekä Iisalmen Pelastakaa Lapset ry. Perheentalo-yhteistyö toteuttaa monenlaisia lapsiperheiden hyvinvointia tukevia palveluita Iisalmen alueella. Perheentalo-yhteistyö on myös mukana Ylä-Savon mediakasvatustyöryhmässä, joka pyrkii tukemaan vanhempien mediakasvatustyötä.</p> <p>Opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö, jossa toteutettiin neljä vanhempaintuokiota, joilla tuettiin vanhempien mediakasvatusvalmiuksia. Tuokiot järjestettiin Perhekeskus Onni ja Ilonassa, jossa kokoontuvat Perheentalo-yhteistyön vertaisryhmät. Tuokioilla käytettiin materiaaleina itse tuotettua videota ja linkkivinkki-vihkoa. Lisäksi käytettiin Mannerheimin lastensuojeluliiton tuottamia Media alle 3-vuotiaan arjessa -kuvakortteja sekä Meidän media -keskustelukortteja. Materiaalien avulla saatiin herätettyä vanhempien ajatuksia aiheesta. Korteilla myös pohjustettiin keskusteluja, joita tuokioissa käytiin. Vanhemmilta kerättiin palautetta tuokioiden onnistumisesta ja vanhempien tiedoista eri mediakasvatusmateriaaleista.</p> <p>Tuokioiden avulla vanhemmat saivat uutta tietoa eri tutkimustuloksista, Internetissä olevista mediakasvatusmateriaaleista. Lisäksi he saivat ohjeita ja neuvoja toisiltaan. Keskusteluissa vanhemmat pääsivät reflektomaan omia ajatuksiaan mediakasvatuksen haasteista ja jakamaan niitä muiden vanhempien kanssa. Palautteen perusteella tuokioita pidettiin monipuolisina ja ilmapiiri tuokioilla koettiin avoimeksi ja rennoksi. Vanhempien mielestä tukea mediakasvatukseen on saatavilla riittävästi, mutta tällaiset vertaistukeen perustuvat tuokiot sekä Internet-materiaali ovat hyödyllisimpiä mediakasvatusta tukemaan.</p>	
Avainsanat media, mediakasvatus, medialukutaito, vanhemmuus	

Field of Study Social Services, Health and Sports			
Degree Programme Degree Programme in Social Services			
Author(s) Henna Sonninen and Anna Säkkinen			
Title of Thesis Supporting parents' media education. Media education sessions for parents under school aged children			
Date	13.11.2017	Pages/Appendices	50/5
Supervisor(s) Anne-Leena Juntunen			
Client Organisation /Partners Family House cooperation in Iisalmi			
<p>Abstract</p> <p>The purpose of the thesis was to implement the client organization's media education by taking advantage of media education material provided by the Mannerheim League for Child Welfare (MLL) and also by producing our own material. The aim was that parents could share their thoughts about media education with each other and get new information about media education and materials for media education.</p> <p>Client organization was Family House cooperation in Iisalmi, which is a partnership model of three organizations. Family House cooperation includes the Mannerheim League for Child Welfare association of Iisalmi, the Federation of Mother and Child homes and Shelters in Upper-Savo and Save the Children association of Iisalmi. Family House cooperation offers various services which support the welfare of families with children regionally. Family House cooperation is also part of Upper-Savo media education work group, which tries to support parents with their media education.</p> <p>The thesis was functional. Four sessions for parents were organized, which supported parents' media education skills. Sessions were at a family center Onni and Ilona, where Family House cooperation's peer groups gather. Sessions included a video produced by the authors, Internet link booklet and as well as photo and discussion cards by MLL aimed at child media education. The purpose of the materials was to raise discussion with parents. Feedback on the sessions and parents' information on different media education material was collected from parents who participated in media education sessions.</p> <p>Media education sessions helped parents gain new information about various research results, media education material on the Internet. Moreover, they received guidance and advice from each other. In discussions parents could reflect their own ideas about the challenges of media education and share them with other parents. Based on the feedback, the sessions were considered versatile and the atmosphere in the sessions was felt to be open and relaxed. Parents thought that there is enough support available for media education, but sessions with peers and Internet material provide the most useful support for media education.</p>			
Keywords media, mediaeducation, media literacy, parenthood			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	6
2	TOIMEKSIANTAJANA PERHEENTALO-YHTEISTYÖ.....	7
3	MEDIA LAPSIPERHEISSÄ.....	8
3.1	Lapsiperheiden käyttämät mediamuodot, -välineet ja -sisällöt.....	9
3.2	Median vaikutukset lapsiin	10
3.2.1	Positiiviset vaikutukset.....	11
3.2.2	Negatiiviset vaikutukset.....	12
4	MEDIAKASVATUS LAPSIPERHEIDEN NÄKÖKULMASTA	14
4.1	Mediakasvatus yhteiskunnassa.....	15
4.2	Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa.....	16
4.3	Mediakasvatus perheissä	18
5	VANHEMMUUDEN TUKEMINEN	20
6	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	22
6.1	Mediakasvatustuokioilla käytetyt materiaalit.....	23
6.2	Mannerheimin Lastensuojeluliiton materiaali	23
6.3	Tuotettu materiaali	25
6.4	Tuokioista tiedottaminen	26
6.5	Tuokioiden toteuttaminen.....	26
6.5.1	Perheryhmä Hummerit	28
6.5.2	Aamupäivän mediakasvatustuokio	29
6.5.3	Vanhempainilta mediakasvatuksesta.....	30
6.5.4	Vauvaryhmä Tintit.....	31
6.6	Tuokioista saatu palaute.....	32
7	OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS.....	34
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	35
9	POHDINTA.....	37
	LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT	38
	LIITE 1: LINKKIVINKKI-VIHKO	42
	LIITE 2: TUOKIOIDEN ESITE	44
	LIITE 3. AVOINTEN TUOKIOIDEN PEDAGOGINEN SUUNNITELMA.....	45

LIITE 4: VERTAISRYHMÄTUOKIOIDEN PEDAGOGINEN SUUNNITELMA.....	47
LIITE 5: PALAUTEKYSELY.....	49

1 JOHDANTO

Jo yhä nuoremmat lapset alkavat käyttää erilaisia medialaitteita. 98–100 prosenttia länsimaalaisista lapsiperheistä omistaa television. Euroopassa lapset kuluttavat aikaa television katseluun keskimäärin 15 tuntia viikossa. Alle yksivuotiaista 17 prosenttia ja 1–2 vuotiaista lapsista 48 prosenttia katsoi televisiota ainakin tunnin päivässä. (Paavonen ym. 2011.) Television ohella monet muutkin medialaitteet, kuten tietokoneet ja tabletit ovat yleistyneet. Koska median merkitys perheiden arjessa on kasvanut, mediaympäristö voitaisiin nähdä yhtenä lapsen kasvuympäristönä kodin, päiväkodin ja harrastusten ohella. (Kupiainen, 2007 16–17.) Nykyään mediaa ei voi välttää eikä ole syytäkään välttää. Tärkeää onkin panostaa siihen, miten käyttää mediaa, jottei median käyttö ole haitallista. Vanhemmille suunnatuilla ohjeistuksilla voidaan mahdollisesti vähentää median haitallisia vaikutuksia lapsiin (Paavonen ym. 2011).

Lastentarhanopettajaopiskelijoille tehdyn tutkimuksen mukaan melkein 80 prosenttia opiskelijoista koki, ettei heidän opintoihin ole sisällynyt riittävästi mediakasvatusta (Salokoski ja Mustonen 2007, 112). Mediakasvatuksen opinnot olisi tärkeää saada entistä laajemmaksi osaksi lastentarhan- sekä luokanopettajien yhteisiä opintoja, jotta voitaisiin varmistaa, että lasten kanssa työskentelevillä on riittävät valmiudet toteuttaa mediakasvatusta lasten parissa (Suoninen 2013, 74). Mediakasvatuksen ajankohtaisuus ja tärkeys herätti meissä kiinnostusta. Mediakasvatuksen merkitys varhaiskasvatuksessa on lisääntynyt huomattavasti nykypäivänä, koska lasten leikeissä esiintyy paljon mediahahmoja ja medialaitteita.

Toiminnallisessa opinnäytetyössämme toteutimme Perhekeskus Onni ja Ilonassa neljä mediakasvatusta tukevaa tuokiota vanhemmille. Opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää toimeksiantajamme mediakasvatustoimintaa Perheentalo-yhteistyössä ja kokeilla käytännössä erilaisia mediakasvatukseen liittyviä materiaaleja. Tavoitteena on se, että vanhemmat tulisivat tietoisemmaksi Internetissä olevasta hyödyllisestä mediakasvatustamateriaalista. Lisäksi tavoitteena on se, että vanhemmat saavat uutta tietoa ja uusia keinoja mediakasvatukseen. Kolmantena tavoitteena on se, että vanhemmat pääsevät jakamaan kokemuksiaan toisten vanhempien kanssa mediakasvatuksesta. Selvitämme myös, ovatko vanhemmat tietoisia saatavilla olevista mediakasvatustamateriaaleista ja -oppaista. Tietoa keräsimme tuokioiden yhteydessä toteutetulla palautekyselyllä. Suonisen (2013, 74) mukaan olisi tärkeää suunnata rahoitusta erityisesti kolmannella sektorilla sellaisille hankkeille, joilla voidaan testata sekä kehittää pienille lapsille sekä heidän vanhemmille tarkoitettuja mediakasvatustietoisuutta ja -menetelmiä.

Opinnäytetyön keskeiset käsitteet ovat media, mediakasvatus, medialukutaito sekä vanhemmuuden tukeminen. Opinnäytetyön raportissa kerrotaan ensin teoriapohjaa työlle, minkä jälkeen esitellään materiaalit, joita tuokioissa käytetään. Materiaalien jälkeen kuvataan tuokioiden toteutus ja kulku. Lopuksi avataan tuokioista saatu palaute sekä palautteen avulla tehdyt johtopäätökset tuokioiden hyödyllisyydestä ja vanhempien mediakasvatustietoisuudesta.

2 TOIMEKSIANTAJANA PERHEENTALO-YHTEISTYÖ

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Perheentalo-yhteistyö, johon kuuluu kolme eri järjestöä: Iisalmen Pelastakaa Lapset ry, Mannerheimin Lastensuojeluliiton Iisalmen yhdistys ry sekä Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistys ry. Iisalmessa Perheentalo-yhteistyö on toiminut jo vuodesta 2004 alkaen, joten Perheentalo-yhteistyö on vakiinnuttanut paikkansa Iisalmessa lapsiperheiden palveluiden tuottajana. (Iisalmen Perheentalo s.a.) Opinnäytetyössä käytämme Perheentalo-yhteistyöstä lyhennettä Perheentalo, koska Perheentalo nimike on vakiintunut ihmisten puheeseen ja on yleisesti käytössä Perheentalo-yhteistyöstä puhuttaessa.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto eli MLL on valtakunnallinen kansalaisjärjestö, jonka päätehtävänä on edistää lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia (Mannerheimin Lastensuojeluliitto s.a.). MLL:n Iisalmen yhdistys ry ylläpitää perhekahvilaa Perhekeskus Onni ja Ilonassa, mikä on avoin kaikille lapsiperheille. Perhekeskus Onni ja Ilonan tiloissa kokoontuu viikoittain myös MLL:n vertaisryhmät, joissa samassa elämäntilanteessa olevat vanhemmat ja lapsiperheet tapaavat toisiaan. (MLL:n Iisalmen yhdistys ry s.a.) Mannerheimin Lastensuojeluliitto tuottaa valtakunnallisesti paljon erilaista mediakasvatus materiaalia. Toimeksiantaja suositteli meitä hyödyntämään tuokioilla jo heillä olemassa olevaa MLL:n materiaalia.

Pelastakaa Lapset ry pyrkii edistämään lasten oikeuksien toteutumista Suomessa sekä ulkomailla (Pelastakaa Lapset s.a.). Ensi- ja turvakotiliitto toimii valtakunnallisesti ja auttaa vaikeissa tai turvatomissa oloissa eläviä lapsia ja perheitä sekä tekee perheväkivaltaa ehkäisevää työtä. Ensi- ja turvakotiliiton auttamistyön lähtökohtana on aina lapsen edun huomioiminen. (Ensi- ja turvakotiliitto s.a.) Perheentalo kokoaa näiden kolmen järjestön toiminnat yhdeksi kokonaisuudeksi. Perheentalo-kokonaisuus on kolmannen sektorin toimintaa ja tarjoaa lapsiperheiden hyvinvointia ja osallisuutta tukevia matalan kynnyksen palveluita. Lisäksi Perheentalon toiminta pyrkii edistämään lapsiperheiden arjen sujuvuutta ja vanhempien jaksamista. Tärkeitä arvoja Perheentalon toiminnassa ovat kynnysettämyys, yhteisöllisyys, yhdenvertaisuus, lapsilähtöisyys, osallisuus ja lapsen oikeusperustaisuus. (Iisalmen Perheentalo s.a.)

Perheentalo kuuluu Ylä-Savon mediakasvatustyöryhmään, jonka tavoitteena on tukea vanhempia sekä edistää kriittistä medialukutaitoa (Perheentalo-yhteistyö 2014). Toimeksiantaja tekee yhteistyötä useiden eri tahojen kanssa Iisalmen alueella. Yhteistyö Perheentalon kanssa on järkevää, koska käytimme MLL:n materiaaleja. Lisäksi Perhekeskus Onnin ja Ilonan tilat sopivat matalan kynnyksen tuokioiden järjestämiseen.

3 MEDIA LAPSIPERHEISSÄ

Elämme nykypäivänä mediakulttuurissa, jossa suuri osa oppimisesta, tiedonhausta, yhteydenpidosta ja viihtymisestä tapahtuu median kautta. Medialla on suuri merkitys jo yhä pienempien lasten elämässä. Mediakasvatus haastaa lapsiperheitä, mutta aikuisten ei kuitenkaan tarvitse olla median ja sen ilmiöiden asiantuntijoita osatakseen kasvattaa lasta oikein vaan mediakasvatuksessa tärkeämpänä korostuvat läsnäolo, kiinnostus lapsen elämästä sekä valmius keskustella mediaan liittyvistä asioista. (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti 2016, 4.)

Kun mediaa tarkastellaan laajasti, media voidaan nähdä keskuksena. Se kokoaa ihmiset vuorovaikutukseen sekä välittää tietoa ja viestejä ihmisille. Suppeammin ajateltuna media on viestintäväline. Media on siis materiaalia, jota välitetään jonkin teknisen laitteen avulla. Toisaalta taas media ajatellaan itsessään teknisenä välineenä. (Suonsivu 2010, 137.) Teknologian ja median määrittäminen on haastavaa, koska media voidaan tulkita pelkkänä viestintä- ja teknologialaitteistona sekä niiden kehittymisenä. Termien liittyminen yhteen on kuitenkin väistämätöntä, koska voidaan puhua myös mediateknologiasta, joka koostuu erilaista kokemuksellisista lähtökohdista. Yhteiskunnallisesti ajateltuna median tehtävänä on välittää tietoa. Lapsille on luontaista tutkia ja ihmetellä erilaisia asioita. Media tarjoaa lapsille mahdollisuuden harjoitella faktan ja fiktion erottamista sekä tiedonhakuja ja -hallintaa. Lapset voivat poimia mediasta tietoa ympäröivän todellisuuden ja elinympäristön hahmottamiseen. Pienen lapsen kyky tulkita median viestejä on heikko, joten lapsi tarvitsee aikuista, joka ymmärtää mediaa. Aikuinen pystyy sanoittamaan lapselle sisältöjä joita lapsi ei itse ymmärrä. (Niinistö, Ruhala ja Henrik 2006, 10.)

Media ei tarkoita pelkästään televisiota, tietokonetta ja Internetiä, vaan mediaan lukeutuu myös kaikki kirjat, lehdet, mainokset sekä musiikki. Media on kokonaisuus erilaisista viestintäkanavista, laitteista ja niiden sisällöistä. Mediaan kuuluu myös sovelluksia ja palveluita. Lisäksi median oheistuotteita ovat lelut, vaatteet ja hahmot, jotka liittyvät mediaan. Median kautta ihmiset pystyvät jakamaan asioita, viestimään toisilleen sekä välittämään tietoa. Lasten tunnetaitojen vahvistaminen sekä muiden ihmisten kanssa asiallisesti viestiminen ovat tärkeä osa mediakulttuuria. (Valkonen 2017, 6.) Media on kuitenkin hyvin moniulotteinen käsite ja sen ymmärtäminen riippuu aina näkökulmasta, kuinka mediaa haluaa tulkita ja käsitellä.

Pienten lasten median käytöstä ei ole niin paljon tutkimustietoa kuin esimerkiksi nuorten, vaikka pienetkin lapset ovat jo nykyään median kanssa tekemisissä aivan syntymästään lähtien. Yleensä pienten lasten median käyttöä tutkittaessa keskitytään enemmänkin median negatiivisiin vaikutuksiin ja riskeihin, eikä ole vielä osattu tiedostaa lasten mediakulttuurin monipuolisuutta ja sen hyviä vaikutuksia. Pienten lasten uudenlainen oppiminen mahdollistuu jo entistä varhaisemmin, koska media on lasten ulottuvissa kodeissa. (Lahikainen 2015, 38). Kaikki mediaan liittyvä toiminta kuitenkin muokkaa lapsen kasvua ja kehitystä, oli sitten kyse kuuntelusta, katselusta, lukemisesta tai pelaamisesta. (Huhtanen 2016, 4.)

3.1 Lapsiperheiden käyttämät mediamuodot, -välineet ja -sisällöt

Medianmuodot voidaan jakaa konkreettisesti saatavilla olevaan printtimediaan, kuten lehdet sekä kirjat sekä sähköiseen mediaan kuten televisio, tabletti ja tietokone. Printtimedia ja sähköinen media sisältävät pääasiassa samoja teemoja. Sähköinen media on tuonut elinympäristöömme valtavan määrän uusia välineitä yhteydenpidon mahdollistamiseksi. Sähköisen median lisääntyminen räjähdysmäisesti on mahdollistanut sen, että mediavälineiden avulla pystytään pitämään yhteyttä miljooniin ihmisiin ja paikkoihin etäältä. Sähköiset viestimet kaikessa monimuotoisuudessaan löytyvät jo melkein jokaisen kotoa, mutta myös pienimpien perheenjäsenten käytöstä. (Lahikainen 2015, 18.) Tavallisimpina lasten median käytön muotoina ovat edelleen lukeminen sekä ohjelmien katselu, mutta digitaalinen pelaaminen ja Internetin käyttö on lisääntynyt voimakkaasti viime vuosina (Pääjärvi, Happonen ja Pekkala 2012,4).

Pienetkin vauvat käyttävät molempia mediamuotoja, niin painettua kuin sähköistä mediaa. He katselevat ja lukevat kuvakirjoja yhdessä vanhempien kanssa, sekä saattavat katsoa televisiota jos vanhemmat sitä katsovat. Välkkyvä ja liikkuva kuva herättää pienen lapsen mielenkiinnon erittäin herkästi. Alle 1-vuotiaista 17% katsoo televisiota ainakin tunnin päivässä. 22% 1–2-vuotiaista lapsista käyttää yli kolme tuntia päivässä television katsomiseen. (Paavonen ym. 2011). Monissa perheissä voi olla tapana, että televisiota pidetään päällä, vaikkei sitä kukaan katsokaan. Tällöin lapset voivat helpommin altistua sopimattomalle sisällölle, vaikkei katsomista virallisesti tiedostetakaan. Lisäksi television päällä olo jatkuvasti voi heikentää lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta. (Brown 2011.)

Nykyajan mediavälineiksi voidaan luokitella älypuhelimet, tietokoneet, kannettavat tietokoneet, kamerat, pelikonsolit, tabletit, musiikkisoittimet, e-lukulaitteet sekä televisio, radio ja sanoma- ja aikakauslehdet, jotka ovat joukkotiedotusvälineitä. Erilaisilla mediavälineillä tuotetaan mediasisältöjä, joita ovat esimerkiksi uutiset, elokuvat, valokuvat, videot, tekstiviestit ja blogitekstit. Nykyään eri mediamuodot ja sisällöt sulautuvat keskenään yhteen. Kuten älypuhelin toimii myös tietokoneena, musiikkisoittimena sekä videokamerana. (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti 2016, 5.)

Mediaa pystytään soveltamaan motivoivana oppimisympäristönä kehityksen sekä kasvatuksen tukemisessa kun mediasisällöt on suunniteltu tietoja sekä taitoja kehittäväksi. Mediasisällön ollessa lapsen ikätasolle sopiva, median avulla lapsi voi kehittää kielitaitoaan, saada tärkeitä tunnekokemuksia, harjoittaa moraalista ajatteluaan sekä harjoitella omien tunteiden hallintaa. Media tarjoaa myös erilaisia roolimalleja sekä sisältöjä leikkeihin joiden avulla lapsen identiteetti kehittyy. Lisäksi media on viestinnän väline, joka mahdollistaa verkostoitumisen sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen, mikä on erityisesti nuorille tärkeää itseilmaisun sekä vertaistuen saamisen kannalta. (Salokoski ja Mustonen 2007, 8.) Opinnäytetyössä medialla tarkoitetaan kaikkia mediavälineitä ja –sisältöjä, joita lapsiperheissä on käytössä, kuten kirjat, televisio, älypuhelimet, tabletit, radio, videot.

3.2 Median vaikutukset lapsiin

Kun puhutaan lasten median käytöstä, on olennaista tarkastella myös sitä kuinka media vaikuttaa lapseen ja lapsen kehitykseen. Median vaikutukset eivät ole yksiselitteisiä ja niitä tarkastellessa täytyy ottaa huomioon lapsen ikätaso, yksilöllinen kehitys ja lapsen kyky tulkita median sisältöjä. Vaikutukset jaetaan usein suoriin ja epäsuoriin. Suoralla vaikutuksella tarkoitetaan sitä, että media vaikuttaa lapsen käyttäytymiseen suoranaisesti esimerkiksi aiheuttaa pelkoa. Epäsuorat vaikutukset syntyvät median vastaanottajan omien tulkintojen ja merkitysten pohjalta. Median vaikutuksia tutkittaessa ei voida todeta yksiselitteisesti, että lapset suoranaisesti matkisivat esimerkiksi väkivaltaista käytöstä, vaan tietyt mediasisällöt voivat lisätä todennäköisyyttä, että lapsi ottaa vaikutteita käyttöönsä. (Kupiainen ja Sintonen 2009, 118–119.) Vaikutukset ovat kuitenkin aina hyvin yksilöllisiä. Ne syntyvät yksilön, mediasisällön sekä tilanteen muodostamina kokonaisuuksina. Vaikka riskivaikutukset ovat yleensä ohimeneviä, median vaikutuksia ei tule kuitenkaan vähätellä. (Salokoski ja Mustonen 2007, 16.)

Lapsen kognitiiviset taidot määrittävät sen millainen kyky lapsella on ymmärtää ja tulkita mediaa. Pienen lapsen ajattelu on hyvin minäkeskeistä ja omaan näkökulmaan sidottua, joten hän tulkitsee mediahahmoja oman toimintansa kautta. Yleensä pieniltä lapsilta puuttuu abstrakti ja looginen syyseuraussuhteita arvioiva ajattelu. Pienen lapsen kyky erottaa mediamaailmassa tapahtuvat asiat todellisesta elämästä ja oikeista ihmisistä on vielä puutteellista. Alle viisivuotiaan todellisuudentaju ei ole vielä täysin kehittynyt, mikä vaikuttaa faktan ja fiktion erottamiseen. (Salokoski ja Mustonen 2007, 19.)

Median kautta lapsi voi nähdä sellaisia asioita maailmasta, joista hänellä ei ole riittävästi tietoa. Sen takia lapset eivät välttämättä ymmärrä kaikkea näkemäänsä tai voivat ymmärtää näkemänsä väärin. Tärkeää onkin, että aikuinen auttaa lasta käsittelemään median sisältöjä, jotta epäselvät tai jännittävät asiat eivät muutu peloiksi, joita lapsi ei osaa käsitellä. (Paavonen ym. 2011.) Median sisältöä voidaan myös suodattaa käyttämällä teknisiä suodatinohjelmia. Suodattimet ovat tehokkaita aivan pienimpien lasten mediasuojelun välineitä, mutta niiden on havaittu olevan puutteellisia. Isommat lapset yleensä oppivat ohittamaan suodattimet, vaikka sellaisia olisikin asetettu. (Salokoski ja Mustonen 2007, 24.)

Media sisältää myös paljon mainoksia sekä kaupallisuutta. Erityisesti lapsille kohdennetaan paljon mainontaa. Mainoksista tehdään lapsia houkuttelevia, ja koska lasten rahan arvon ymmärtäminen on vasta kehittymässä, lapset pystyvät näin osallistumaan perheen kulutusvalintoihin. (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti 2016, 21.) Kuukausittain yli 70 prosenttia 4–6-vuotiaista lapsista halusi ostettavaksi tuotteen, jonka oli nähnyt mediassa (Pääjärvi ja Pekkala 2012, 41).

On myös muistettava, että aikuinen on aina vastuussa lapsen median käytöstä (Pentikäinen, Ruhala ja Niinistö 2007, 102). Ihanteellista olisi, jos lapsi ja vanhemmat voisivat yhdessä käyttää medialaitteita, vaikkapa katsoa yhdessä televisiota. Näin lapsen median käyttö olisi turvallista ja vanhemmat olisivat tietoisia siitä, mitä lapsi katsoo televisiosta. (Korhonen 2010, 26–27.) Haittavaikutuksia pys-

tytään ehkäisemään, kun median käyttö perheissä on kohtuullista ja monipuolista. Vanhemmat kuitenkin tuntevat oman lapsensa parhaiten ja pystyvät arvioimaan, millainen sisältö sopii omalle lapselle. Valitsemalla esimerkiksi televisiosta katsottavat ohjelmat sekä päättämällä, mitä medioita lapsi voi käyttää, vanhempi pystyy vaikuttamaan lapsen median käyttöön. Vanhemman tehtävänä on suojella lasta haitalliselta aineistolta. (Niinistö, Ruhala, Henriksson ja Pentikäinen 2006, 26.)

3.2.1 Positiiviset vaikutukset

Medialla on myös paljon hyödyllisiä piirteitä lapsen elämässä. Mediasisällöt luovat ideoita lapsen leikkeihin ja tukevat mielikuvitusta. Mediasta lapsi voi poimia monimutkaisiakin juonenkäänteitä leikkeihin. Lisäksi leikki mahdollistaa samaistumisen mediassa esillä oleviin sankarihahmoihin. (Niinistö 2011, 5–8.) Nämä yhteiset mediasuosikit ja sankarihahmot ovat tärkeitä lasten välisissä leikeissä sekä keskusteluissa. Roolileikeissä lapset samaistuvat erilaisiin mediahahmoihin, jolloin lapset voivat kokeilla eri tunnetiloja sekä pohtia oikeaa ja väärää. (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti 2016.) Leikki antaa myös lapselle mahdollisuuden kokeilla ja tutustua medialaitteisiin. Näin lapselle alkaa muodostua jo varhaisessa kasvun ja kehityksen vaiheessa luonteva näkemys medialaitteista osana arkea. (Sintonen, Ohls, Kumpulainen ja Lipponen 2015.) Median avulla voidaan myös viettää aikaa yhdessä perheen sekä kavereiden kanssa. Median käyttö on sosiaalisesti merkittävää toimintaa. Median parissa viihdytään, rentoudutaan yhdessä sekä luodaan median käytön mallia. (Niinistö 2011, 5–8.)

Kun mediasisältö on katsottu, ikä ja kehitystaso huomioiden, soveltuvaksi lapselle voi lapsi huomattaen omaksua paljon hyödyllistä tietoa. Tietoa omaksutaan oppimispelien ja opetusohjelmien sekä myös fiktiivisten ohjelmienkin kautta. Oppimisen tehokkuutta mediateknologian avulla perustellaan sillä, että lapsi saa tietoa sekä kuvallisessa että sanallisessa muodossa. (Salokoski ja Mustonen 2007, 29–30.) Parhaillaan median käyttö kehittää myös lasten kognitiivisia kykyjä sekä tunteiden hallintaa, jos mediasisällöt ovat älyllisesti haastavia. Lasten kiinnostuksen kohteet median parissa lisäävät mahdollisuuksia myös sosiaaliseen kanssa käymiseen sekä yhteisen mediakulttuurin luomiseen. (Paavonen ym. 2011, 1–2.) Mediakyselyn mukaan 24 prosenttia lapsista oppii median kautta uusia tiedollisia asioita sekä melkein neljäsosa oppii myös uusia taitoja kuten kielitaitoa viikoittain (Pääjärvi, Happo ja Pekkala 2012,38).

Viihdepelien kohtuu pelaamiseen liittyy positiivisia vaikutuksia, koska pelaaminen vaatii paljon erilaisia taitoja. Pelaaminen kehittää muun muassa visuaalisen informaation lukutaitoa sekä tarkkaavaisuuden suuntaamista useampaan asiaan yhtäaikaan. (Salokoski ja Mustonen 2007, 34.) Pelien nähdään myös kehittävän tunnetaitoja. Pettymysten sietäminen on yksi osa pelimaailmaa, koska pelit rakentuvat usein niin, että joko onnistutaan tai epäonnistutaan. Lisäksi epäonnistuttua peleissä yritetään yhä uudelleen ja uudelleen, jolloin lapsen sinnikkyys kehittyy. Pelit voivat vaatia lapsilta myös motorisia taitoja, joten ne sopivat esimerkiksi motoristen taitojen harjoitteluun. (Meriläinen 2016.) Nykyään media saa myös lapset liikkeelle. Pelikonsoleilla on pelejä, joita ei pelata istualtaan vaan itse liikkumalla lisäksi lastenohjelmat sisältävät liikuntaan kannustavia elementtejä. (Pentikäinen ym. 2007, 141.)

3.2.2 Negatiiviset vaikutukset

Median vaikutukset eivät aina ole vain positiivisia ja median moninaiset vaikutukset huolestuttavat vanhempia. Tutkimukset osoittavat, että pienten lasten runsaalla television käytöllä on vaikutuksia lapsen puheen kehittymisen viivästymiseen. Erityisesti alle 1-vuotiaat lapset, jotka katsovat paljon televisiota altistuvat helposti kielen kehityksen viivästymiselle. Lapsen kielen kehitykseen vaikuttaa se kuinka paljon vanhempi käyttää vuorovaikutusta keskustellakseen lapsensa kanssa. (Brown 2011.) Lasten median käytöllä ja erityisesti television katselulla on huomattu olevan vaikutuksia myös unen laatuun. Runsas television katselu lapsena on yhdistetty myös unettomuuteen sekä uniongelmiin aikuisiällä. Suomalaisten lasten uniongelmat pääasiassa on yhdistetty haitallisiin sisältöihin sekä television käyttöön nukkumaanmenoajan läheisyydessä. (Paavonen ym. 2011, 2–3.)

Media voi herättää lapsessa pelon tunteita. Huolestuttavaa on, että ei pelkästään aikuisille suunnatut ohjelmat herätä lapsissa pelon tunteita, vaan myös lapsille suunnatut ohjelmat herättävät lapsessa näitä tunteita. (Salokoski ja Mustonen 2007, 18–21; 25.) Viimeisen kymmenen vuoden aikana lastenohjelmiin liitettävät pelot ovat yleistyneet. Vanhemmat saattavat valvoa riittävästi sitä, ettei lapsi altistu aikuisille tarkoitetuille ohjelmille, mutta lasten ohjelmien väkivaltaisuutta ei osata huomioida. Lastenohjelma tarjonta on muuttunut kansainvälistyessään entistä väkivaltaisemmaksi. (Paavonen ym. 2011, 2.) 80 prosenttia 5–6-vuotiaista lapsista tuntee pelkoa katsoessaan tv-ohjelmia. Lapsen pelkoa ei ole syytä ohittaa vaan pelko on hyvä käsitellä keskustelemalla, koska pieni lapsi ei vielä ymmärrä mikä voi todellisuudessa omassa lähiympäristössä tapahtua ja mikä ei. Jos pelkotilaa ei käsittele, pelon seurauksena voi tulla muitakin oireita, kuten levottomuutta, unettomuutta ja pää- ja vatsakipuja. Mikäli lapselle on syntynyt pelkoja, niistä olisi hyvä keskustella heti katselun jälkeen. Siinä on huomattu olevan terapeuttinen vaikutus, joka vähentää ongelmia tulevaisuudessa. (Korhonen 2010, 12, 27.)

Lapsen kasvaessa median käyttö lisääntyy ja median vaikutukset asenteisiin, ajatuksiin ja käytökseen lisääntyy. Kuitenkaan satunnainen television katsominen ei vielä merkittävästi vaikuta lapsen asenteisiin. Satunnaisella television katsomisella omaksutaan samankaltaisia asenteita ja ajatuksia kuin itselläkin on. Noin reilu kymmenesosa suomalaisista uutisista ja noin 15 prosenttia lehtien otsikoista käsittelee väkivaltaa. Tämä väkivallan suuri esillä olo voi saada lapset ajattelemaan maailman väkivaltaisena ja pelottavana paikkana. Lisäksi media tekee hyvin paljon muitakin yleistyksiä, jolloin lapselle voi muodostua vääristynyt kuva maailmasta. (Salokoski ja Mustonen 2007, 35–36.) Lapsi voi mallioppia medialta vääranlaisia käyttäytymismalleja, esimerkiksi väkivaltainen käyttäytyminen tai tv-ohjelmien hahmojen liiallinen ihannointi (Korhonen 2010, 20). Lasten hyvinvoinnille erityisen haitallista on altistuminen mediaväkivallalle, joka lisää lasten aggressiivisuutta ja levottomuutta. Lasten käyttämät väkivaltaiset tietokonepelit aiheuttavat sen, että lapsi hyväksyy väkivaltaiset toimintamallit, joita lapsi voi leikeissään jäljitellä. Mediaväkivallan vaikutukset näkyvät siis jo lapsuudessa, mutta heijastuvat lapsen käytöksessä myös aikuisiällä empatiakyvyn puutteellisuutena sekä ongelmakäyttäytymisenä. (Paavonen ym 2011, 2.)

Lasten ja nuorten kehitykselle vakavimmat median riskitekijät johtuvat ikätasolle soveltumattomista sisällöistä, kuten väkivallasta (Salokoski ja Mustonen 2007, 8). Jos lapsi viettää median parissa paljon aikaa, media voi epäsuorasti vaikuttaa muun muassa lapsen painoon, passiivisuuteen, levottomuuteen ja liikunnan vähentymiseen (Korhonen 2010, 20–21). Median negatiiviset vaikutukset lapsen kehitykselle sekä hyvinvoinnille syntyvät liiallisesta tai valvomattomasta median käytöstä. Laitteiden sekä sisältöjen lisääntyminen haastaa vanhempia lasten median käytön valvomisessa. Negatiivisia vaikutuksia voitaisiin ennaltaehkäistä lisäämällä vanhempien tietoa median vaikutuksista lapsiin. (Paavonen ym. 2011, 3.)

4 MEDIAKASVATUS LAPSIPERHEIDEN NÄKÖKULMASTA

Nykypäivänä medially on keskeinen rooli myös lasten kasvu- ja elinympäristössä. Jotta lapsi oppisi toimimaan median kanssa turvallisesti, hän tarvitsee aikuisia opettamaan vaadittavia valmiuksia. Mediakasvatuksen avulla lapsi oppii mediataitoja, jolloin lapsi pystyy käyttämään mediaa hyödyllisesti ja vastuullisesti. Mediakasvatuksen täytyisi olla arkipäiväistä, eikä vanhempien tulisi pelätä mediakasvatusta terminä, koska käytännössä mediakasvatus tapahtuu yhdessä mediaa käyttämällä ja keskustelemalla. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2010, 2.)

Mediakasvatuksella tarkoitetaan toimintaa, jolla pyritään vaikuttamaan lapsen mediakäyttötaitojen kehittymiseen, jotta lapsi pystyisi turvallisesti hyödyntämään mediaa sekä oppimaan sen avulla muun muassa luku- ja laskutaitoa (Stakes ja opetusministeriö 2008, 7). Koska mediakasvatus tulisi aloittaa jo varhaislapsuudessa, opinnäytetyössämme keskitytään niin sanottuun varhaiseen mediakasvatukseen. Pienten lasten mediakasvatuksessa lähtökohtana on lapsilähtöisyys, eli mediaa käsitellään lapsen ajatuksiin ja toimintaan perustuen. Mediakasvatuksella pyritään kasvattamaan jo pienestä lapsesta kasvattamaan aktiivinen kansalainen, joka pystyy osallistumaan mediakulttuuriin. (Pentikäinen ym. 2007, 101.)

Mediakasvatuksella tuetaan lapsen mediataitoja sekä ehkäistään median aiheuttamia riskejä. Koulu- ja koulun toteuttaman mediakasvatuksen lisäksi olisi tärkeää saada vanhemmat ja perhe mukaan siihen. Parempi on käyttää aktiivista, keskustelevaa ja itse tekemiseen perustuvaa kasvatustrategiaa kuin kieltämiseen ja rajoittamiseen perustuvaa tapaa. Kun lapsen ja vanhemman suhde on avoin ja lapsen elämän perusrakenteet ovat kunnossa, mediataitojakin on helpompi opettaa ja vastaanottaa. (Salokoski ja Mustonen 2007, 9.)

Vaikka mediakasvatus on suhteellisen uusi termi, teknologian jatkuva kehitys aiheuttaa sen, että kasvatus ja media tulisi nähdä rinnakkain. Esimerkiksi lasten media-asenteet ja ajattelutavat sekä varhaiskasvatussuunnitelman uudet perusteet vaikuttavat siihen kuinka mediakasvatusta toteutetaan. Mediakasvatuksesta jo olemassa oleva tutkimustieto sekä käytännön kokemus on syytä ottaa huomioon suunnitellessa mediakasvatuksen sisältöjä varhaiskasvatukseen. (Merilampi 2014, 27–28.)

Median ja kasvatuksen tavoitteet ovat lähtökohdiltaan samanlaiset. Tavoitteena ovat tiedon lisääminen ja yksilöllistä kasvua tukevat elämykset (Merilampi 2014, 160). Mediakasvatuksen tavoitteena on, että lapset ja nuoret oppisivat käyttämään mediaa turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Tähän voidaan päästä harjoittamalla lasten mediataitoja ja kehittämällä kriittistä medialukutaitoa. Mediakasvatuksessa tulee ottaa huomioon lapsen kokemusmaailma, joka perustuu elämykselliseen, kokemukselliseen ja leikkiliseen oppimiseen. (Järvinen, Laine ja Hellman-Suominen 2009, 112–113.)

Mediakasvatukseen liitettävässä osallisuuden pedagogiikassa vastavuoroisuus ja jaettu tietämys ovat avainasemassa. Vanhempi ja lapsi voivat yhdessä kehittää mediankäyttötaitoja sekä lisätä yhdessä mediatietoisuuttaan. Lapsen kasvaessa hänellä voi olla parempi kyky hallita mediaa kuin vanhempalla, joten lapsen mediatietoisuutta kehittää myös se, että lapsi voi opastaa vanhempansa medi-

an käytössä. Tärkeintä on kuitenkin se, että iästä riippumatta lapsi ja vanhempi opettelevat median käyttöä yhdessä. (Kupiainen ja Sintonen 2009, 166–167.)

Yksinkertaisimillaan mediakasvatusta voidaan toteuttaa keskustelemalla lapsen kanssa lasta kiinnostavista mediailmioista. Mediakasvatus voi olla myös mediasisällön tuottamista. Median tuottaminen tukee lapsen mediakriittisyyden pohdintaa. Kun lapsen kanssa tuotetaan itse mediaa, tuetaan häntä osallisuuteen yhteiskunnassa. Mediakasvatuksen keinoja on monenlaisia sekä mediakasvatusmateriaaleja ja -välineitä on monipuolisesti tarjolla. Materiaalien ja keinojen valinnassa tulee ottaa huomioon lapsen ikä ja kehitystaso. (Mediataitokoulu 2015.)

Mediakasvatus on myös sitä, että lapsen kanssa yhdessä opetellaan hyödyntämään mediateknologiaa: käytetään medialaitteita tiedon etsinnässä ja median tuottamisessa (valokuvaus, videointi jne.) sekä opetellaan yhdessä sääntöjen avulla käyttämään medialaitteita kohtuudella. Monipuolisella ja iän- ja kehitystason mukaisella medialaitteiden käytöllä ja tutustumisella mediamaailmaan turvataan lapselle myönteisen suhteen syntyminen mediaan. (Jaakola ja Lundvall 2015, 11.)

4.1 Mediakasvatus yhteiskunnassa

2000-luvulla mediakasvatukseen tuli digitaalinen käänne. Digitaalinen teknologia ja multimodaalisuus määrittelevät 2000-luvun mediakasvatusta ja mediakasvatuskäytäntöjä. Multimodaalisuudella tarkoitetaan tekstin, äänen, kuvan ja liikkeen havainnoinia yhtä aikaa (Kielikompassi s.a.). Vuonna 2007 ei ole vielä puhuttu ollenkaan taaperoiden median ja Internetin käytöstä, mutta nykyään mediakasvatus on kaikkien lasten oikeus. (Ruokamo, Kotilainen ja Kupiainen 2016.)

Opetusministeriö on 2005 antanut asetuksen, jossa Lapin yliopistolle on myönnetty Suomen ensimmäisenä yliopistona mediakasvatuksen pääaineen asema. Lapin yliopistossa on pitkät perinteet mediakasvatuksen opiskelussa, koska siellä oli jo vuonna 1997 mahdollisuus opiskella mediakasvatusta sivuaineena. Kuitenkin mediakasvatuksen osuus yliopistoissa, opettajankoulutuksissa, lisääntyy koko ajan, mutta opetus keskittyy usein tietoteknisiin mediataitoihin. (Ruokamo ym. 2016.)

Kirjastoilla on suuri merkitys mediakasvatuksessa, koska kirjasto yhä edelleen tavoittaa kaikenikäisiä mediankäyttäjiä. Lisäksi kirjastossa on saatavilla monenlaisia tekstityyppejä. (Pekkala 2016.) Kirjastot ovat kaikille avoimia oppimisympäristöjä, ja ne tukevat lapsen medialukutaidon kehittymistä sekä kykyä etsiä tietoa. Mediakasvatusvastuu nähdään kuuluvan kirjastolle, koska mediataidot kuuluvat kansalaistaitoihin ja kirjastot toimivat tiedollisen syrjäytymisen estäjinä sekä osallisuuden ja hyvinvoinnin edistäjinä. (Mustikkamäki 2016.)

Kansallisella tasolla suomalaisessa mediakasvatuksessa ja medialukutaidon kehittämisessä on merkittävää eri toimijoiden ja hankkeiden moninaisuus, jotka edistävät mediakasvatuksen aiheita eri näkökulmista. Hankkeet ja viranomaiset toimivat yhdessä tukien toisiaan. Suomessa mediakasvatuksen ala on laaja sekä aktiivinen, koska kansallisten laitosten lisäksi kunnat sekä alueelliset ja paikalliset toimijat kehittävät mediakasvatusta. Mediakasvatuksen kehittämisellä pyritään kehittämään me-

dialukutaitoa erityisesti osallisuuden, aktiivisen kansalaisuuden, kriittisen ajattelun sekä itseilmaisun osalta. (European Audiovisual Observatory 2016, 170.)

Valtakunnallista mediataitoviikkoa vietetään ympäri Suomen aina helmikuun toisella viikolla. Sen tarkoituksena on lisätä lasten ja nuorten mediataitoja sekä parantaa kasvattajien valmiuksia mediakasvatukseen liittyen. Mediataitoviikko kannustaa kaikkia toimimaan yhdessä ja oppimaan lisää mediaympäristöstä. Viikko sisältää paljon erilaisia toimintoja, kampanjoita sekä tempauksia ympäri Suomen, joissa käsitellään mediaan liittyviä ilmiöitä ja aiheita yhdessä lasten, nuorten sekä aikuisten kanssa. Mediataitoviikko toimii myös konkreettisena keinona lisätä lasten monilukutaitoa, joka on esillä uusissa opetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmissa. Mediataitoviikkoa koordinoi Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. Vuonna 2017 mediataitoviikkoa vietettiin 6.–12.2. (Mediataitokoulu 2017.)

Aiheemme liittyi niin vahvasti osaksi mediakasvatuksen kehittämistä ja tukemista, joten halusimme ajoittaa omat tuokiomme osaksi mediataitoviikkoa tai sen läheisyyteen. Kaksi tuokiota järjestimme kyseisellä viikolla, mutta tilanvarauksellisista syistä ja vertaisryhmien ohjelman vuoksi kaksi tuokiota oli seuraavalla viikolla. Ilmoitimme osallistumisesta mediataitoviikolle ja saatiin käyttöömmme mediataitoviikon materiaaleja, joita hyödynnettiin tuokioilla.

4.2 Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuutta, jonka tavoitteena on tukea lapsen hyvinvointia (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2017). Mediakasvatusta ei voi enää varhaiskasvatuksessa sivuuttaa, koska uudistuneet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet velvoittavat varhaiskasvattajia toteuttamaan mediakasvatusta. YK:n lasten oikeuksien sopimuksenkin mukaan mediakasvatus on jokaisen lapsen perusoikeus, joten mediakasvatus nähdään jokaisen kasvattajan velvollisuutena. (Mediataitokoulu 2016.) Mediakasvatusta on syytä lähestyä varhaiskasvatuksen perustehtävästä eli kasvatuksesta käsin. Mediakasvatuksen ei ole tarkoitus olla uusi oppiaine, vaan tarkoituksena on, että kasvatuksessa huomioitaisiin entistä paremmin lapsen mediakulttuuri sekä sen merkitys lapsille ja lapsuudelle. (Mertala ja Salomaa 2016.)

Varhaiskasvatus tarjoaa turvallisen ympäristön, jossa lapsi voi yhdessä aikuisen kanssa harjoitella median käyttötaitoja (Mediataitokoulu 2016). Varhaiskasvatuksessa mediakasvatuksen tehtävänä on lapsen aktiivisen toimijuuden sekä itseilmaisun tukeminen. Ammattilaiset joutuvatkin pohtimaan uudestaan käsitystä lapsuudesta ja lapsen toimijuudesta. Mediakasvatus on osa myös alle kolmevuotiaiden varhaiskasvatusta. Mediakasvatusta tulee järjestää lasten ikä- ja kehitystaso huomioiden sekä lasten tarpeet huomioiden. Pienten kanssa lähdetään liikkeelle pienestä ja taitojen kasvaessa ryhdytään esimerkiksi jo tuottamaan materiaalia. (Mediataitokoulu 2016.) Varhaiskasvatuksella on myös median suhteen tasa-arvoistava tehtävä. Perheissä usein keskitytään median viihdepuoleen, jolloin varhaiskasvatuksen tehtävänä on mahdollistaa lasten kokemukset myös median luovasta ja tavoitteellisesta tarkastelusta, tuottamisesta ja hyödyntämisestä. (Mertala ja Salomaa 2016.)

Varhaiskasvatuksen ammattilaisia koskevissa tutkimuksissa on tullut esille, että varhaiskasvattajien ajatukset mediakasvatuksesta ovat lasta suojelevia tai muuten media vastaisia. Ammattilaiset voivat nähdä uuden medialapsuuden uhkana heidän ajattelemalle aidolle lapsuudelle. Ammattilaisissa herää ajatuksia siitä, että ennen leikittiin koti-leikkejä sekä autonkuljettajaa, nykyään leikitään suurimmaksi osaksi vain kuviteltuja hahmoja. (Mertala ja Salomaa 2016.)

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö voi olla ammattilaisille haastavaa sekä kokoajan kehittyvä teknologia luo paineita varhaiskasvattajille. Uusi varhaiskasvatussuunnitelma ei kuitenkaan anna käskyjä siitä, mitä teknologiaa tulisi hyödyntää. Mediakasvatuksessa pääsee alkuun jo tietokoneella tai kameralla. (Mediataitokoulu 2016.) Pelkästään lapset eivät tuo mediaa päiväkoteihin, vaan jo useista varhaiskasvatusympäristöistä löytyy tietokoneen ja kameran lisäksi myös älypuhelin ja tabletti. Mediakasvatusta kehitettäessä onkin tärkeää huomioida, mitä ollaan jo tehty. Lasten kanssa on jo muun muassa luettu kirjoja, keskusteltu, otettu valokuvia ja tuotettu ääniä. (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti s.a.)

Mediakasvatus ei ole vain median käyttämistä ja materiaalin tuottamista. Varhaiseen mediakasvatukseen liittyy myös vahvasti sosiaaliset taidot sekä tunnetaidot. (Mediakasvatusseura 2015.) Jo ennen uudistunutta varhaiskasvatussuunnitelman perusteita, varhaiskasvattajilla on ollut myös se tieto ja taito toteuttaa mediakasvatusta sosiaalisten taitojen sekä tunnetaitojen osalta. Mediakasvatuksen määritelmä on hyvin laaja, joten varhaiskasvatuksessa mediakasvatusta voi toteuttaa hyvin monella tavalla. Uudistuksen myötä keskeisenä tehtävänä onkin tehdä mediakasvatustoiminnasta tietoista ja tavoitteellista. (Mertala ja Salomaa 2016.)

Uuden varhaiskasvatussuunnitelman myötä opinnäytetyömme aihe on hyvin ajankohtainen. Uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassa lasten medialukutaito käsitetään osana monilukutaidon kokonaisuutta. Varhaiskasvatuksessa monilukutaito sekä tieto- viestintäteknologian osaamisen alue on laaja ja se liittyy useisiin muihin osaamisen alueisiin. Monilukutaidon tarkoituksena on kannustaa lasta tulkitsemaan erilaisia viestejä muun muassa kuvallinen -, sanallinen - tai numeerinen viesti. (Ahonen 2017, 56–57.)

Monilukutaitoinen ihminen on avoin erilaisia ihmisiä ja kulttuureita kohtaan ja hän ymmärtää muiden lähtökohtia. Lisäksi hän kykenee keskustelemaan monenlaisten ihmisten kanssa ja käyttää erilaisia välineitä ja keinoja viestimässä. Monilukutaito antaa valmiuksia arvioida tietoa, välineitä ja mielipiteitä sekä myös haastamaan niitä. Monilukutaitoinen ihminen osaa arvioida saamaansa tietoa kriittisesti. Monilukutaito tarjoaa siis mahdollisuuden täysivaltaiseen osallisuuteen ja vastuullisuuteen. (Monilukutaito 2017.)

Uudistuneissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa korostetaan lapsen osallisuutta. Mediakasvatuksen pedagogiikka on yksi keino, jolla voidaan vahvistaa lasten osallisuutta, itseilmaisua ja sosiaalisten taitojen kehittymistä varhaiskasvatuksessa (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti s.a.). Päiväkodissa lasten kanssa tutustutaan erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, kokeillaan ja tuotetaan mediasisältöjä turvallisessa ympäristössä kasvattajien avulla. Lasten kanssa havainnoi-

daan tieto- ja viestintäteknologian roolia arkielämässä. Tämä lisää lapsen taitoja median ja tieto- ja viestintäteknologian monipuoliseen sekä vastuulliseen käyttöön. (Opetushallitus 2016, 24, 44.)

Käsite medialukutaito liittyy vahvasti myös muihin lukutaitokäsitteisiin ja ne menevät myös osittain päällekkäin, muun muassa informaatiolukutaidon kanssa. Medialukutaitoon liittyy tieto, taito ja osaaminen median käytössä, mutta myös suhtautuminen mediaan ja tapa elää median kanssa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013.) Lasten medialukutaitoa tulisi edistää, koska se vahvistaa lasten ymmärrystä mediasisällöistä ja he pystyvät medialukutaidon ansiosta hyödyntämään medioiden monipuolisia mahdollisuuksia, sekä tekemään vastuullisia päätöksiä median käyttämisen suhteen (Merilampi 2014, 37–38).

Lapsen havainnoissa ympäristöä, lapsi omaksuu erilaisia tapoja toimia. Voidaan ajatellakin lukutaitoa sosiokulttuurisena käytäntönä. Esimerkiksi pieni lapsi voi omaksua vanhemmiltaan tavan lukea kirjaa välipalalla, vaikkei varsinaisesti osaa vielä lukea. Tämä erilaisten tapojen käytäntöjen omaksuminen on tärkeä osa varsinaisen lukutaidon kehittymistä. Medialukutaitokaan ei kehity itsestään. Lapsen on tärkeää saada ilmaista itseään monipuolisesti muun muassa laulaen, leikkien ja piirtäen sekä päästä tutustumaan monipuolisesti erilaisiin lukukäytäntöihin. Tällä tavoin autetaan lasta kehittämään omaa medialukutaitoaan. (Kupiainen 2007, 18–21.)

4.3 Mediakasvatus perheissä

Mediakasvatuksen lähtökohtana vanhemman on hyvä pohtia omaa suhtautumistaan mediaan eli mediasuhdettaan, koska se vaikuttaa myös lasten median käyttöön. Mediasuhde tarkoittaa kasvattajan tapaa käyttää mediaa ja havainnoida mediakulttuuria. Tunteet määrittävät omaa mediasuhdetta, esimerkiksi siinä koetaanko sisällöt jännittävinä ja pelottavina vai ilahduttavina. Mediasuhde heijastuu esimerkiksi vanhemman rajoituksina median käytölle tai kuinka mediavälineet annetaan lapsen käyttöön. (Huhtanen 2016, 20.) Vanhempien tulisi ymmärtää, että omalla median käytön esimerkillään on myös vaikutusta lapsiin. Vanhempien olisi hyvä toimia roolimallina median käytössä. (Brown 2011.) Lasten mediakasvatuksessa perheen merkitys on keskeinen ja sitä isompi mitä pienemmästä lapsesta on kyse (Suoninen 2013, 74).

Jo päiväkotikäisinä lapset voivat alkaa vertailla sitä, millaisia laitteita ja sisältöjä kukin kotonaan käyttää. Se asettaa vanhemmat haastavaan tilanteeseen, kuinka määrittää oman perheen median käytön säännöt, koska lapsi voi joutua ulkopuoliseksi, jos ei pysty tai saa käyttää ja katsoa samoja sisältöjä kotonaan kuin muut lapset. Perheiden mediavarustelu on yksi lapsen kasvuympäristöä määrittelevä tekijä. Nykypäivänä erilaisia laitteita on paljon ja niitä kehitellään jatkuvasti lisää, entistä parempia ja tehokkaampia, vaikka hinnat ovatkin vuosien saatossa paljon laskeneet voivat silti jotkin medialaitteet olla vielä melko kalliita. Perheiden taloudellinen tilanne pitkälti määrittää sen, mitä medialaitteita perheessä käytetään ja se asettaa myös lapsia kuin vanhempiakin eriarvoiseen asemaan siitä, kuinka laitteiden käyttöä hallitaan ja mitä mediataitoja kenelläkin on. (Lahikainen 2015, 17.)

Vanhempien erilainen näkemys, esimerkiksi ikärajojen noudattamisen suhteen, sanelee paljon millaisia sisältöjä lapset voivat käyttää tai nähdä. Perheiden mediavarustelun lisääntyessä mediakasvatuksessa on alettu entistä enemmän kiinnittää huomiota median käytön määrään, haitallisiin sisältöihin sekä käytön kontrolloimiseen. Asettamalla sääntöjä sekä keskustelemalla lapsen kanssa median käytön ohjeistaminen ja opastaminen toimivat pitkäkestoisina prosesseina, joilla on vaikutusta lapsen mediakasvatukseen. (Lahikainen 2015, 24–25.)

Lapsiperheille toteutettavilla mediakyselyillä sekä lasten mediabarometrillä (Pääjärvi Saara, Happo Hanna & Pekkala Leo 2013; Suoninen 2013) on tarkoitus kerätä tietoa, niin perheiden median käyttötottumuksista kuin perheiden mediakasvatuksesta. Vuonna 2013 julkaistu lasten mediabarometri pyrkii antamaan kansallisesti luotettavaa tietoa alle 8-vuotiaiden median käytöstä. Tutkimuksessa lähetetään maanlaajuisesti kyselylomake, jolla pyritään selvittämään lasten median käyttöä. Ajankohtaista tietoa lasten median käytöstä tarvitaan, jotta pystytään kohdentamaan huomio niihin mediasisältöihin, jotka ovat kullekin ikäryhmälle tarpeellisimpia. Myös mediakasvatuksen suunnittelussa tärkeää on lasten median käyttöön liittyvä tietämys, koska media ja sen käyttäminen on nykypäivänä niin kiinteä osa lapsiperheiden elämää. (Suoninen 2013, 5, 8.)

Suonisen (2013, 74–75) mukaan vanhemmille suunnatulla mediakasvatuksen ohjeistamisella olisi selkeästi tarvetta. Erityisesti pienten lasten vanhemmille olisi saatava lisää tiedostusta sekä opastusta. Mediakasvatuksesta kiinnostuneet vanhemmat löytävät paljon materiaalia Internetistä, kun osaat sitä etsiä, mutta kaikki vanhemmat tarvitsevat tukea sekä opastusta mediakasvatuksen toteuttamiseen perheissä. Siksi olisikin tärkeää, että esimerkiksi kolmannen sektorin kampanjoille saataisiin näkyvyyttä mediakasvatuksen saralla. Vanhemmat on saatava tiedostamaan yhä pienempien lasten mediakasvatuksen tarpeellisuus.

Perheiden mediakasvatuksen olisi hyvä perustua lapsen ikään sekä jokaisen lapsen yksilöllinen kehitys huomioon ottaen, koska lapset käyttävät mediaa eri tavoin sekä eri tarkoituksiin. Esimerkiksi määrällisistä suosituksista lapsen median käyttöön tulisi käyttää omaa harkintaa, mikä on omalle lapselle sopiva määrä käyttää mediaa. Lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin huomioiminen, tasapainoinen arki sekä median käytön kohtuus ovat tärkeitä tekijöitä perheiden mediakasvatuksessa. Erilaiset suositukset voivat auttaa joidenkin vanhempien mediakasvatustyössä suuntaa antavana mallina. Määrälliset suositukset erityisesti pienten lasten kohdalla ovat tarpeelliset. (Mediakasvatusseura 2016, 6.)

Esimerkiksi kuvaohjelmien katselu on kiinteä osa jo pientenkin lasten elämää, joten olisi hyvä, jos tuoreita vanhempia voitaisiin neuvoa keskustelemaan mediasisällöistä jo vauvaiästä alkaen. Mediakasvatuksen olisi hyvä kulkea luontevana osana lapsen kasvua ja kehitystä, vanhemman kykyä tulkita, sanoittaa sekä arvioida lapsen katsomia sisältöjä. (Mediakasvatusseura 2016, 10.) Voidaan puhua mediakasvatustietoisuuden lisääntymisestä, kun vanhempi tulee tietoisemmaksi omista mediakasvatuksellisista päämääristään. Mediakasvatustietoisuudella tarkoitamme vanhemman kasvatustietoisuutta lasten median käyttöön liittyen. Vanhemmuutta voidaan tukea lisäämällä mediakasvatustietoisuutta.

5 VANHEMMUUDEN TUKEMINEN

Vanhemmuutta on lapsen kanssa vuorovaikutuksessa toimiminen ja kasvattaminen. Se syntyy vuorovaikutuksessa omaan lapseen. Vanhemmuus on sitä, että lapsella on turvallinen aikuinen joka huolehtii, rakastaa, kantaa vastuun, opettaa elämisen taitoja sekä asettaa rajoja. Vanhemman tulee pyrkiä olemaan itse esimerkkinä lapselle. Johdonmukaisuus sekä kyky ylläpitää turvallisia rajoja kasvatustilanteissa ovat vanhemmuuden perusta. Kasvattaminen ei ole välttämättä aina helppo tehtävä ja siksi vanhemmat tarvitsevat tukea ja apua. (Järvinen ym. 2009, 15–16.)

Yhteiskunnassa pyritään vastaamaan kunkin perheen tuen tarpeeseen perheen yksilöllisen elämäntilanteen mukaan. Jotta tukeminen ja auttaminen tapahtuvat perheille sopivalla tavalla, ammattilaisilla tulee olla tietoa perheiden elämästä. Tietoa tarvitaan myös siitä, kuinka arvot, asenteet ja toimintatavat vaikuttavat eri perheiden tavoissa toimia. Jokainen vanhempi tarvitsee tukea eri kasvatuksen osa-alueilla, esimerkiksi mediakasvatuksessa. Vanhemmuuden ja etenkin pienten lasten perheiden tukemiseen etsitään koko ajan uusia menetelmiä, joilla voidaan auttaa vanhempia ymmärtämään, että lapsi tarvitsee erilaista vanhemmuutta eri ikävaiheissa. (Järvinen ym. 2009, 15–16.) Perheentalon toiminnassa korostuvat vanhempien tukeminen sekä lasten hyvinvoinnin turvaaminen. Mediakasvatustuokioilla haluttiin tuoda mediakasvatusta lähemmäksi vanhempien tavallista arkea sekä pyrittiin vähentämään vanhempien huolenaiheita mediakasvatuksesta.

Varhaiskasvatuksessa vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö on tärkeää, jotta voidaan vanhempia tukemalla edistää lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Vanhemman ja lapsen kanssa työskentelevän henkilön yhteistyötä kutsutaan kasvatusyhteistyöksi, jolla pyritään muodostamaan lapselle hyvä ja turvallinen kasvuympäristö. Kasvatusyhteistyö pohjautuu molemminpuoliseen kunnioitukseen ja yhteistyökykyyn. Luottamus ja avoin vuorovaikutus ovat tärkeitä elementtejä hyvässä kasvatusyhteistyössä. Perheiden moninaisuus ja lasten yksilölliset tarpeet täytyy huomioida yhteistyötä toteuttaessa. (Järvinen ym. 2009, 118; Opetushallitus 2016, 32–33.) Vanhemmilla ja työntekijöillä on oltava yhteinen käsitys siitä, mikä on lapselle hyväksi ja miten lapsen kasvua ja kehitystä tuetaan. Mediakasvatukseen koskee kaikkia lapsen kanssa toimivia aikuisia, kuten lapsen vanhempia, päiväkodin työntekijöitä sekä kerho-ohjaajia. Mediaa voidaan hyödyntää kasvatusyhteistyön välineenä. Esimerkiksi valokuvien avulla voidaan keskustella tapahtumista tai tilanteista. (Pentikäinen ym. 2007, 102.)

Vanhemmuutta voidaan tukea ohjeistamalla, neuvomalla ja keskustelemalla. Toimeksiantaja toteuttaa lapsiperheille suunnattua toimintaa, jossa vanhempien hyvinvointia pyritään tukemaan esimerkiksi vertaisryhmätoiminnalla. Perheentalon vertaisryhmissä vanhemmat pystyvät jakamaan kokemuksiaan samassa elämäntilanteessa elävien ihmisten kanssa. Vertaisryhmissä tarkoituksena on toisten auttaminen ja tuen saaminen itse. Vertaistuki on vastavuoroista toimintaa, josta kaikki osapuolet saavat jotakin. (Perheentalo-yhteistyö s.a.) Vertaistuki on sosiaalisen tuen muoto, jota toteutetaan kansalaistoimintana myös kolmannella sektorilla. Vertaistuki toimii sellaisena tukimuotona, joka perustuu samankaltaisuuteen ja yhteenkuuluvuuteen. Siinä korostuu kokemuksellisuus ja oman elämän asiantuntijuus sekä tuen ja tiedon saaminen vertaisilta. Vertaisryhmätoiminnassa on kyse

asioiden jakamisesta, osallistumisesta sekä ratkaisujen pohtimisesta yhdessä, myönteisessä ja kunnioittavassa ilmapiirissä. (Mikkonen 2011, 204–206.) Opinnäytetyössä halusimme korostaa vanhemmille tätä mahdollisuutta jakaa omia näkemyksiään mediakasvatuksesta, koska moni vanhempi pohtii samoja asioita kotona ja miettii ratkaisuja, joten yhdessä asiasta keskusteleminen avaa uusia näkökulmia sekä vanhemmat saavat mahdollisesti joitain vastauksia tai ratkaisuja omiin pohdintoihin.

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen työ, jossa toiminnallinen osuus koostui meidän pitämistä vanhempaintuokioista. Tuokioilla käytimme mediakasvatusmateriaaleja vanhempien mediakasvatustyötä tukemaan. Toiminnallinen opinnäytetyö perustuu nimensä mukaisesti toimintaan eli käytännön tekemiseen. Opinnäytetyön sisältö voi olla jonkin tapahtuman tai toiminnan järjestämistä tai jonkin tuotetun materiaalin avulla ohjeistamista tai opastamista käytännössä. Toteutus voi olla esimerkiksi perehdytysopas tai näyttely. (Vilkka ja Airaksinen 2003, 9.) Opinnäytetyössä yhdistimme toiminnan järjestämisen ja materiaalin tuottamisen. Tuotimme opastavaa materiaalia toteutettaviin tuokioihimme. Toiminnallisen opinnäytetyön lopputuloksena on kuitenkin aina jokin konkreettinen tuote. Tuotteella voidaan tarkoittaa materiaalia tai palvelua tai näiden kahden yhdistämistä. (Vilkka ja Airaksinen 2003, 51; Jämsä ja Manninen 2000, 13). Opinnäytetyömme tuotoksena olivat nämä neljä tuokiota, jotka pidimme sekä niihin tuotettu oheismateriaali.

Sosiaali- ja terveysalalla informaation välittämisen muotona voidaan toteuttaa tilaisuuksia, joiden tavoitteena on uuden tiedon välittäminen kuulijoille. Tällaisten tilaisuuksien laadun parantamiseksi voi niiden suunnittelussa ja toteuttamisessa soveltaa tuotekehittelyn prosessia. Tuotekehittelyn prosessi alkaa aina kehittämistarpeen tunnistamisella ja sen jälkeen ideoimalla kuinka tarpeeseen voitaisiin vastata. Lähtökohtana tilaisuuden järjestämiselle on kohderyhmän määrittäminen, jonka jälkeen suunnitellaan sisältö ja valitaan käytettävät menetelmät. Tavoitteena on tuottaa sellainen materiaali, palvelu tai näiden yhdistelmä joka vastaa kohderyhmän tarpeita. (Jämsä ja Manninen 2000, 28–30, 65.)

Opinnäytetyön prosessi on esitelty alla olevassa kuviossa 1. Opinnäytetyö alkoi aiheen rajaamisella, tiedon keräämisellä ja materiaalien etsimisellä. Tietoa keräämällä saimme ajatuksen siitä, millä tavalla tuokioita voisi toteuttaa. Kaikkea materiaalia, joita tuokioille halusimme, ei ollut saatavilla, joten päätimme tuottaa osan materiaaleista itse. Kun olimme suunnitelleet tuokioiden kokonaisuuden sekä tuottaneet omat materiaalit, tuokioista tiedotettiin useita eri kanavia käyttäen. Tuokiot toteutettiin Perhekeskus Onni ja Ilonassa ja kirjasimme tuokioiden kulun ja havainnot heti toteutuksen jälkeen myöhempää raportointia varten. Lopuksi kirjoitimme raportin ja analysoimme palautteen.

KUVIO 1. Koko prosessin eteneminen

Opinnäytetyömme kohderyhmä rajautui alle kouluikäisten lasten vanhempiin, koska suuntaudumme varhaiskasvatukseen. Lisäksi toimeksiantajamme toteuttaa pääasiassa pienten lasten vanhemmille suunnattua toimintaa. Koska aivan pienimpienkin lasten median käyttö on nykyään ajankohtaista, varhaisen mediakasvatuksen näkökulma on hyödyllinen pienten lasten vanhemmille. Rajasimme pienet lapset alle 6-vuotiaisiin sen takia, koska median käyttö kouluikäisillä alkaa olla jo todella erilaista kuin alle kouluikäisillä lapsilla. Koululaisilla käyttöön tulee esimerkiksi sosiaalinen media. Lisäksi hie-man isompien lasten median käytöstä ja sosiaalisesta mediasta oli juuri tehty opinnäytetyö Savonia-ammattikorkeakoulussa, joten halusimme monipuolistaa mediakasvatuksen ohjeistusta Iisalmen alueella myös päiväkotikäisiin ja heitä pienempiin lapsiin.

Mediakasvatukseen liittyvään aineistoon perehtyessä huomasimme, että kirjallisuudessa ja Internetissä on saatavilla paljon erilaista tietoa. Jos ajatellaan, että kiireisessä perhearjessa vanhempi haluaisi löytää Internetistä pätevää tietoa mediakasvatuksesta mahdollisimman nopeasti, niin vanhempi voi helposti hukkaa kaikkiin lähteisiin eikä välttämättä edes löydä sitä tietoa, jota etsii. Koska mediakasvatukseen liittyvää aineistoa on niin paljon, halusimme opinnäytetyössämme kerätä muutamia sellaisia lähteitä ja sivustoja, joita vanhempien on helppo käyttää ja jotka ovat luotettavia. Valitsimme Internet-sivustot niin, että niistä on mahdollisimman paljon hyötyä kohderyhmällemme. Lisäksi koostimme esimerkiksi tietoa lasten median käytöstä Lapsiperheiden mediakyselyn sekä mediabaronetrimin avulla. Uskomme, ettei monikaan vanhempi tule lukeneeksi laajojen kyselututkimusten tuloksia, koska se olisi erittäin aikaa vievää. Tarkoituksena ei ollut luennoida mediakasvatuksesta, vaan tarjota vanhemmille käyttämämme materiaalien avulla mahdollisuus pohtia omaa mediasuhdettaan ja kasvatusta sekä pystyä keskustelemaan siitä muiden samanlaisissa tilanteissa olevien vanhempien kanssa.

6.1 Mediakasvatustuokioilla käytetyt materiaalit

Tuokioiden sisältöä suunnitellessa mietimme, millaisia materiaaleja voidaan tuokioilla käyttää. Löysimme Internetistä paljon erilaisia materiaaleja mediakasvatustuokioiden toteuttamiseen. Keskustellessa yhdessä toimeksiantajan kanssa päädyimme hyödyntämään jo heillä saatavilla olevaa Mannerheimin Lastensuojeluliiton materiaalia.

Tuotimme lisäksi myös omaa materiaalia, koska emme löytäneet kaikkea haluamaamme materiaalia valmiina. Materiaalien tuottaminen myös mahdollisti sen, että materiaali on tuotettu sopimaan kohderyhmällemme parhaiten. Koimme, että jos käytössä olisi erilaisia materiaaleja, tuokioista tulisi monipuolisempia.

6.2 Mannerheimin Lastensuojeluliiton materiaali

Mannerheimin lastensuojeluliitto tekee monialaista työtä tukeakseen lapsiperheiden hyvinvointia, myös mediakasvatuksessa. Mannerheimin lastensuojeluliitto tuottaa materiaaleja sekä tarjoaa koulutusta, joilla pyrkii auttamaan vanhempia sekä muita lasten kanssa työskenteleviä henkilöitä mediakasvatuksessa. Mannerheimin lastensuojeluliiton mediakasvatuksen tavoitteena on vahvistaa

aikuisen vastuuta ohjata sekä tukea lasta median käytössä. Lapsen oikeutena on saada laadukasta mediakasvatusta. (Mannerheimin lastensuojeluliitto s.a..) Vanhemmille suunnatuilla ohjeistuksilla voidaan mahdollisesti vähentää median haitallisia vaikutuksia (Paavonen ym. 2011).

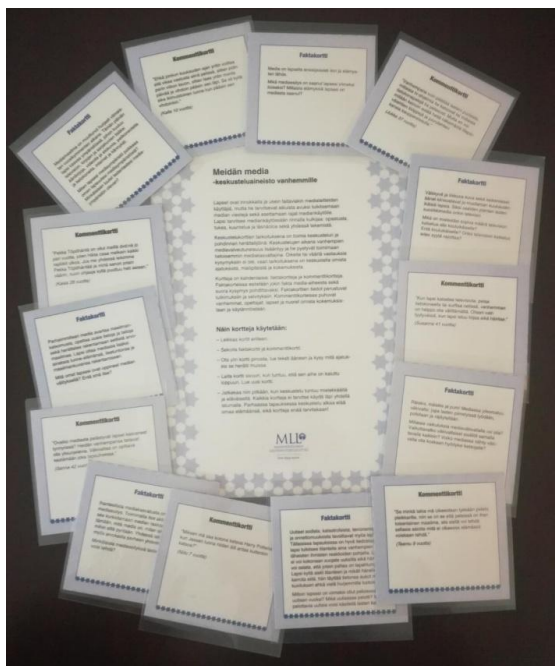
Tuokioilla hyödynnettiin Mannerheimin lastensuojeluliiton media alle 3-vuotiaan arjessa -julkaisuun liittyviä kuvakortteja (kuva 1). Kuvakortteja käytettiin keskustelun avaajana. Kuvakorteissa on kuvattu erilaisia mediankäyttö tilanteita perheen arjessa, joista jokainen voi tehdä omia tulkintojaan. Samaa kuvaa voi katsoa monesta eri näkökulmasta, ja sen takia keskustelua syntyy helposti.

KUVA 1. Media alle 3-vuotiaan arjessa -kuvakortit (Sonninen ja Säkkinen 2017-09-27a.)

Lisäksi tuokioilla käytettiin MLL:n tuottamia Meidän media -keskustelukortteja (kuva 2). Keskustelukorttien tavoitteena on saada aikaan keskustelua sekä päästä jakamaan kokemuksia mediakasvatuksesta yhdessä. Kortteja on kahdenlaisia. Toiset ovat faktatietoa sisältäviä, joissa tieto perustuu tutkimuksiin tai selvityksiin. Korteissa on faktatietoa lasten median käytöstä ja sen vaikutuksesta lapsiin. Toiset kortit ovat kommentteja joissa lapset, vanhemmat sekä opettajat kertovat kokemuksiaan sekä käytäntöjä. Korteissa on lisäksi kysymyksiä, joiden avulla voi innostaa vanhempia pohtimaan aihetta ja keskustelemaan. (Mannerheimin lastensuojeluliitto s.a.)

KUVA 2. Meidän media -keskustelukortit (Sonninen ja Säkkinen 2017-09-27b.)

Keskustelukortteja käytettiin Mannerheimin lastensuojeluliiton laatimien ohjeiden mukaisesti. Ohjeissa neuvotaan sekoittamaan fakta- ja kommenttikortit, jonka jälkeen nostetaan yksi kortti kerrallaan pinosta ja luetaan se ääneen. Sen jälkeen keskustellaan siitä millaisia ajatuksia kortti herätti osallistujissa. Kun yhden kortin aiheesta on keskusteltu riittävän kauan, nostetaan pinosta uusi kortti. Keskustelua on sopiva jatkaa niin kauan kuin se tuntuu mielekkäältä. Kortteihin ei ole oikeita tai väärä vastauksia, vaan jokaisen omat kokemukset sekä mielipiteet vaikuttavat siihen, kuinka kortteja tulkitaan. Tarkoituksena on, että keskustelujen aikana vanhempien mediavalveutuineisuus lisääntyy. (Mannerheimin lastensuojeluliitto s.a.)

6.3 Tuotettu materiaali

Kun tuokioiden sisältöä mietittiin yhdessä toimeksiantajan kanssa, saatiin toimeksiantajalta idea, että videon tekemisestä, jolla vanhempien ajatuksia saataisiin herätettyä. Videot ovat keino saada ihmisten tunteita sekä ajatuksia heräämään. Audiovisuaalisilla keinoilla kuten videolla voidaan välittää informaatiota puheen ja tekstin lisäksi äänen ja kuvien avulla (Jämsä ja Manninen 2000, 59). Videoon kerätty materiaali koostui pääasiassa vuonna 2012 tehdystä lapsiperheiden mediakyselyn sekä Lasten mediabarometrin 2013 tuloksista.

Video sisälsi erilaisia faktoja, jotka kertovat lapsiperheiden median käytöstä nykypäivänä. Videolla oli muun muassa tietoa lasten median käyttämisen ajasta, sekä siitä, millaisia mediamuotoja eri-ikäiset lapset käyttävät. Alkuun oli kerätty enemmänkin faktoja, jotka oli tarkoitettu havahduttaviksi, mutta loppuun oli myös kerätty sellaista tietoa minkälaisia hyötyjä medialla ja sen käytöllä on nykypäivänä. Halusimme, että videossa tulee esiin median molemmat puolet, niin hieman huolestuttavat kuin hyvätkin puolet. Video tuotettiin windows movie makerilla. Videon taustalla oli erilaisia abstrakteja kuvia, jotka oli kerätty pixabaystä. Videon taustalle lisättiin myös melodista musiikkia. Video kesti noin 2 ja puoli minuuttia. Video ei saa olla liian pitkä, jottei sitä katsoessa mielenkiinto lopu.

Internetissä on paljon erilaisia Internet-sivustoja, joista voi löytää materiaalia mediakasvatukseen liittyen. Kuitenkin lähteitä ja linkkejä on paljon, jolloin Internetistä voi olla haastavaa löytää tarvittavaa tietoa. Tästä saimme idean koostaa oma linkkivihko (liite 1) tuokioillemme, joka tukisi parhaiten meidän kohderyhmäämme. Koostimme A4-paperille hyödyllisiä linkkejä vanhemmille, jotta he löytävät tarvittavaa tietoa helposti sekä mukavia keinoja toteuttaa mediakasvatusta lastensa kanssa.

A4-paperi on taitettu vihkon muotoon ja se on saatavilla paperisena ja sähköisenä versiona. Paperiversioita jaettiin vanhemmille tuokioilla, jolloin heidän oli helpompi seurata linkkien esittelyä. Sähköinen versio puolestaan helpottaa linkkien avaamista, koska Internet osoitetta ei tarvitse kirjoittaa hakukenttään. Vihko sisältää infoa vanhemmille sekä turvallista puuhamateriaalia lapsille. Jokaisesta linkistä on lyhyt esittely vihkossa. Opinnäytetyössä vihkosta käytetään nimeä Linkkivinkki-vihko. Linkkivinkki-vihkon tavoitteena on helpottaa vanhempien tiedon etsintää.

6.4 Tuokioista tiedottaminen

Avoimia tuokiota varten laadimme esitteen (liite 2), jossa kerroimme tuokioiden aiheesta, ajankohdasta ja paikasta. Esitteellä pyrimme houkuttelemaan sellaisia vanhempia tulemaan tuokioille, joita omien lasten median käyttö mietityttää. Sovimme yhdessä toimeksiantajan kanssa, että jaamme esitettä myös alueen päiväkoteihin, jotta voisimme paremmin tavoittaa kohderyhmämme jäseniä.

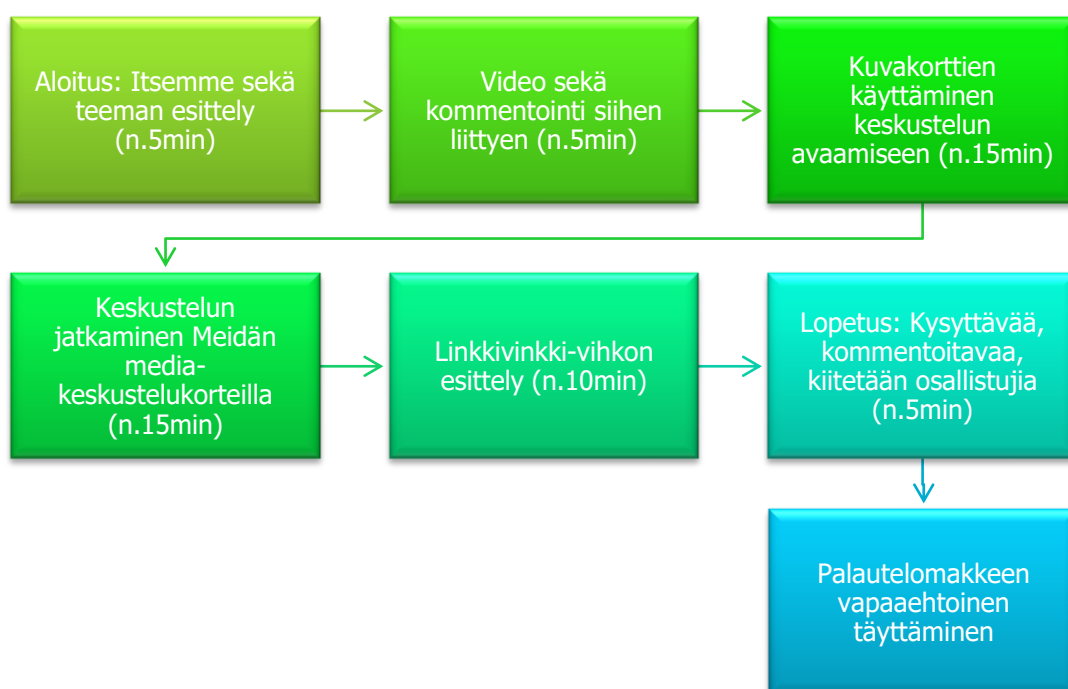
Esite oli esillä Perhekeskus Onni ja Ilonassa ja muutamien paikallisten ruokakauppojen ilmoitustauluilla. Esitteessä pyydettiin myös etukäteen ilmoittautumista, jotta osattaisiin varautua osallistujamäärään. Osallistujamäärän tieto auttoi varautumaan kahvitarjoiluun. Lisäksi tuokioista tiedotettiin Perheentalon Facebook-sivuilla useampaan kertaan.

6.5 Tuokioiden toteuttaminen

Perheentalon vertaisryhmistä sopivimmiksi valikoituivat perheryhmä Hummerit sekä vauvaryhmä Tintit. Perheentalon vertaisryhmissä on yleensä jokin aihe, mitä tietyllä kokoontumiskerralla käsitellään. Niille kerroille, kun menimme pitämään mediakasvatukseen liittyvät tuokiot, ryhmien ohjelmaan oli laitettu aiheeksi mediakasvatus lapsiperheissä. Keskiviikko aamuisin Perheentalolla ei koonnu mikään ryhmistä, mutta keskiviikkoaamuisin on vaihtuvia teemoja ja aiheiden käsittelyjä, joihin asiasta kiinnostuneet saavat osallistua. Päädyimme toimeksiantajan kanssa siihen ratkaisuun, että pidetään yksi mediakasvatukseen liittyvä tuokio keskiviikkona aamupäivällä. Iltatuokion ajankohta valittiin sen mukaan, miten Perhekeskuksen tilat ovat käytettävissä. Lisäksi illalla pidettävän tuokion etuna on, että useammat vanhemmat pystyvät osallistumaan ilta-aikaan.

Tuokioita varten teimme pedagogiset ohjaussuunnitelmat (liitteet 3 ja 4) joiden avulla oli helpompi konkretisoida kuinka tuokiot etenevät sekä mitä tulee ottaa huomioon. Tuokioiden rakenne oli suunniteltu samankaltaiseksi (kuvio 2.), mutta jokaisen tuokion toteutus kuitenkin eriytettiin kullekin ryhmälle sopivaksi osallistujamäärän mukaan. Suunnitelmissa on toiminnan konkreettinen kuvaus

sekä niissä määrittellään tuokioille tavoitteet. Koimme, että tuokioiden suunnitteleminen on todella tärkeää, jotta voidaan ottaa huomioon mahdollisia haasteita ja etukäteen jo varautua niihin. Jämsän ja Mannisen (2000, 66.) mukaan tällaisia tilaisuuksia järjestäessä on tarpeen suunnitella tilaisuuden sisältö, vaiheet ja menetelmät melko tarkasti etukäteen, jotta voi ennakoida ja varautua muutostarpeisiin. Lisäksi käytettävissä oleva aika määrittää sisällön ja ohjaa menetelmien valinnassa. Vertaisryhmätuokioihin käytettävä aika oli lyhyempi kuin avoimissa tuokioissa, joka on huomioitu pedagogisissa suunnitelmissa ajankäytön suhteen. Tuokioiden sujumisen arviointia varten teimme palautekyselyn (liite 5) jonka vanhemmat saivat halutessaan täyttää tuokioiden jälkeen. Tuokioiden kestoksi olimme arvioineet noin yhden tunnin, jolloin tuokio etenee sopivalla tahdilla ja keskustelu pysyy aihepiirissä.

KUVIO 2. Toiminnan suunniteltu kulku ja kesto

Tuokiot aloitettiin esittelemällä itsemme ja opinnäytetyömme aiheen. Jonka jälkeen näytettiin tekemämme video. Videon jälkeen käytettiin MLL:n media alle 3-vuotiaan arjessa -julkaisuun liittyviä kuvakortteja. Kuvakortteja käytetään keskustelun avaajana. Kortit levitettiin pöydälle, josta jokainen osallistuja valitsi kortin, joka kuvaa oman perheen mediankäyttöä jollakin tavalla. Kortit käytiin läpi niin, että jokainen sai vuorollaan näyttää valitsemansa kuvakortin ja halutessaan kertoa siitä.

Kuvakorttien jälkeen tuokioita jatkettiin käyttämällä MLL:n tuottamia Meidän media - keskustelukortteja. Faktakortit ja kommenttikortit olivat sekaisin pinossa ja me luimme yhden kortin kerrallaan ja tämän jälkeen keskustelimme korteissa olevien kysymysten avulla, millaisia ajatuksia ja tunteita kortti herätti. Lopuksi jaettiin linkkivinkki-vihko sekä Internetistä näytettiin vanhemmille muutamia sivustoja, joita vihkossa on. Tuokioiden päätteeksi vanhemmilla oli vielä mahdollisuus kysyä ja kommentoida aiheita sekä tuokioita. Lopuksi kiitimme osallistujia sekä pyysimme täyttämään palautelomakkeen.

6.5.1 Perheryhmä Hummerit

Tuokio toteutettiin maanantaina 6.2.2017 perheryhmässä, jossa on alle kouluikäisiä lapsia vanhempieneen. Tuokioon osallistui neljä äitiä. Äideillä oli useita lapsia mukana, mutta Perheentalon toiminnanohjaaja Sirkku Nevalainen jäi vanhempien lasten kanssa askartelemaan toisaalle, ja pienemmät lapset olivat äitien kanssa tuokiolla, mutta se ei häirinnyt tuokion toteutusta. Ympäristö on lapsille tuttu, joten lapset osaavat olla itsenäisesti tiloissa, sekä vertaisryhmä toteutuksessa vanhemmat ovat tottuneet keskustelemaan lasten läsnä ollessa.

Videosta äideillä heräsikin jo keskustelua mukavasti. Videon pohjalta Äidit keskustelivat siitä, kuinka suuri määrä alle vuosisikäistakin katsoo televisiota. Tähän liittyen he pohtivat sisarusten vaikutusta, kun vanhempi sisarus katsoo televisiota, niin pienempikin sisarus katsoo siinä samalla. Videosta keskustelemisen jälkeen äidit valitsivat MLL:n kuvakorteista omaa tai perheen median käyttöä kuvaavan kortin tai muuten ajatuksia herättävän kortin. Äidit innostuivat valitsemaan kortteja useammankin kappaleen. Me valitsimme myös meitä puhuttelevan kortin. Korttien valitsemisen jälkeen jokainen vuorollaan näytti kortin ja halutessaan kertoi siitä. Toinen meistä aloitti kertomalla omasta kortistaan, ja siitä seuraava halukas sai jatkaa.

Keskustelu eteni luontevasti ja jokainen vanhempi innostui kertomaan kuvakortista ja oman perheen median käytöstä. Vanhemmat selkeästi pohtivat oman perheen median käytön hyviä ja huonoja puolia. Pohtivat myös yhdessä millaisia eroja perheiden välillä oli. Monet vanhemmat pitivät lukemista ja kirjoja tärkeänä. Yksi vanhemmista koki television ”hyvänä lapsen vahtina”, koska silloin pystyi helpommin esimerkiksi laittamaan ruokaa. Keskustelussa puhuttiin myös isovanhempien suhtautumisesta median käyttöön sekä heidän roolista lastenlasten mediakasvattajina. Kuinka esimerkiksi jotkut isovanhemmat eivät halua ”heidän aikanaan” lasten katsovan esim. televisiota ollenkaan. Toisessa perheessä vanhempien ja isovanhempien ajatukset olivat ristiriidassa, koska isovanhemmat sallivat medialaitteiden käyttöä enemmän kun vanhemmat olisivat halunneet. Lisäksi keskustelussa nousi esille myös medialaitteiden läsnäolo arjessa ja kaikessa toiminnassa. Esimerkiksi yksi vanhempi kertoi olleensa mäenlaskussa, jossa joku vanhempi kuvasi laskua selfiekepillä. Vanhempi pohti, muodostuuko näin mukavasta yhdessä olost aitoa kokemusta lapselle.

Meidän media- keskustelukorttien avulla pohdittiin esimerkiksi entisajan vanhemmuutta verrattuna nykyiseen. Kuinka ennen on ”selvitty” ilman medialaitteita. Paljon pohdittiin myös omaa lapsuutta, verrattuna oman lapsen lapsuuteen. Kuinka paljon nykykulttuuri esimerkiksi vähentää oma ehtoista leikkimistä, koska medialaitteet ovat vieneet huomion. Tuokiolla pohdittiin aikuisen merkitystä lapsen todellisuuden selittäjänä, koska pienet eivät vielä erota epätoden ja toden eroa. Puhuttiin myös siitä, onko sopivaa palkita medialla esimerkiksi tehdyistä kotitöistä. Kotityöt kuitenkin kuuluvat perheiden arkeen, siksi niitä olisi tärkeää tehdä myös ilman mitään erillistä palkkiota. Lisäksi keskusteltiin eri kanavien ohjelmasisältöjen pelottavuudesta. Pikkukakkosta pidetään turvallisena sekä luotettavana lastenohjelmana. Myös Pikkukakkosen kesto on helppo pitää rajana (alkumusiikki ja loppumusiikki) television katselulle. Muiden kanavien ohjelmia pidettiin vähän arveluttavampina sekä pe-

lottavampina. Tosin keskustelussa nousi esille kuinka yksilöllistä pelkojen kokeminen on. Yhdessä perheessä pelätään Urpoa ja Turpoa, toisessa taas Muumien mörköä sekä taikuria.

LinkkiVinkki-vihkot jaettiin jokaiselle vanhemmalle. Teknisten ongelmien takia linkkivihkon esittely netistä jäi pois. Kolmelta vanhemmista ehti täyttämään kirjallisen palautteen. Yksi vanhemmista kommentoi tuokiota sanallisesti poislähtötilanteessa. Hän piti tuokiota hyvänä keskustelumahdollisuutena, koska monesti sitä jää yksin pohtimaan näitä ajatuksia kotonaan. Sanoi tuokion ilmapiirin olleen rento ja mukava. Kiitimme vielä palautteen annon jälkeen äitejä osallistumisesta sekä aktiivisesta ja hyvästä keskustelusta.

6.5.2 Aamupäivän mediakasvatustuokio

Tuokio toteutettiin mediataitoviikolla 8.2. Tuokiolle osallistui kolme äitiä. Aluksi tarjottiin kahvit ja kahvien lomassa kerrottiin itsestämme ja opinnäytetyömme aiheesta sekä kerrottiin tuokion kulku. Vanhemmat kokivat videossa olevan paljon kiinnostavaa tietoa, jonka haluaisi ihan kirjallisena luettavaksi. Neuvoimme, että esimerkiksi tulokset lasten median käytöstä on luettavissa Medibarometristä tai Lapsiperheiden mediakyselystä. Äidit pohtivat myös television katselun määrää. Aluksi määrä koettiin paljon, mutta lopulta aiheita pohdittuaan äidit päätyivät siihen, että määrä onkin ihan realistinen. Videolla esiintyi myös esto-ohjelmien käyttämättömyys, jonka seurauksena vanhemmat kyysivät, että onko youtubessa estomahdollisuutta ja näytimmekin äideille mistä sellainen löytyy.

Kuvakortit herätti keskustelua kaupungilla olevien mainosten vaikutuksesta. Yksi äideistä koki isomat kaupungit, esimerkiksi Helsingin, paljon mainosalttiimmaksi kuin Iisalmen. Yksi äideistä kertoi kokemuksen siitä, että lapsilta puuttuu käsitys siitä, että mainokset eivät aina ole totta sekä lapset imevät itseensä paljon mainoksista. Lapset kokevat mainokset totena ja faktatietoa omaavina. Lisäksi keskusteltiin tabletin käytöstä, että onko tabletti rauhoittava vai kiihdyttävä elementti. Pohdittiin voiko iltapuuhien aikana käyttää tablettia vai kiihdyttääkö se lasta ja vaikuttaako se lapsen uneen. Keskustelun seurauksena huomasimme että korteista puuttuu joitakin nykyaikaisia laitteita/ilmiöitä, esimerkiksi tabletti, älypuhelin ja selfie.

Keskustelussa nousi esille myös raskauden aikana luettava kirjallisuus. Kuinka vanhemmuutta tulisi toteuttaa kirjojen mukaan. Aiheuttaa ristiriitaisuutta ja paineita vanhemmuuteen, onnistunko nyt varmasti. Tässä keskustelussa pohdittiin maalaisjärjestä median käytön suhteen, esimerkiksi aikarajoittamisesta. Lisäksi yksi vanhempi toi esille, pitäisikö omallakin mediankäytöllä olla aikaraja. Helpommin on irti puhelimesta ym laitteista muualla kuin kotona. Keskustelussa nousi esille myös yhdessä mediasisällön tuottaminen. Vanhempien mielestä olisi kiva yhdessä lapsen kanssa opetella kuvaamaan. Median käytön liiallista ja rajoittamistakaan ei pidetty hyvänä, koska se on kuitenkin tätä päivää ja jos lasta yrittää eristää siitä ei sekään toimi.

Meidän media- keskustelukorttien avulla keskusteltiin median muutoksesta entisajoista nykypäivään. Ennen vanhempien ja lasten yhteistä aikaa, kuten leikkiä ei ehkä pidetty niin arvossa kun nykyään. Vanhemmat pohtivat etteivät edes välttämättä uskalla ajatella mihin mediamaailmassa päädytään

tulevaisuudessa. Eletäänkö jo jossakin virtuaalimaailmoissa ja kirjat ovat kokonaan väistyneet. Äidit kokivat, että lasten ottaminen mukaan, esimerkiksi ruuanlaittoon, vaatii aika paljon, mutta on kuitenkin mukavampaa, kuin laittaa lapsi tuijottamaan tablettia siksi aikaa. Pohdittiin median käytön rajoittamista, esimerkiksi siinä tilanteessa kun lapsen ”vierottaminen” televisioista aiheuttaa katastrofin. Pohdintaa oli myös siitä, kuinka nykypäivänä pienten lasten näkö on huonontunut liiallisen median käytön seurauksena. Riippuen päivästä lasten median käyttöä rajoitetaan päivän kokonaisuuden kannalta sopivaksi. Päivän kuuluisi koostua tasaisesti ulkoilusta ja ruutuajasta. Keskustelussa puhuimme lasten kirjasuosikeista, kuinka sama kirja voi olla se paras kerta toisensa jälkeen. Lisäksi yksi vanhemmista kertoi, että katsoi lapsena paljon elokuvia ja koki oppivansa paljon asioita sitä kautta. Toinen vanhemmista kertoi myös, että on huomannut pienen poikansa oppineen esimerkiksi englantia ihan vain katsomalla lastenohjelmia.

Seuraavaksi käsiteltiin linkkivinkki -vihkoa niin, että jokainen vanhemmista sai itselleen vihkon nähtäväksi ja kotiin vietäväksi. Näytettiin muutamia vihkossa olevia Internetsivuja vanhemmille ja vanhemmat olivat todella kiinnostuneita esim. lasten radiosta, koska he eivät olleet tutustuneet siihen aikaisemmin. Lopuksi kiitettiin osallistujia hyvästä keskustelusta, sekä pyydettiin palautetta tuokiosta. Kaikki vanhemmat täyttivät palautelomakkeen.

6.5.3 Vanhempainilta mediakasvatuksesta

Tuokio toteutettiin torstaina 16.2. Ilta-aikaan klo 17.30–19.00. Ajattelimme, että iltatuokio mahdollistaisi myös sellaisten vanhempien osallistumisen, jotka eivät pysty aamupäivällä tulemaan. Tuokioille osallistui kaksi vanhempaa. Aluksi juteltiin muista asioista kahvittelun lomassa jään murtamiseksi. Varsinainen tuokio aloitettiin kertomalla vanhemmille, että koska osallistujia oli niin vähän, niin tuokio toteutetaan vähän toisenlaisella kaavalla, jotta he saisivat siitä mahdollisimman paljon irti.

Ensimmäiseksi näytettiin video ja kysyttiin mitä ajatuksia siitä heräsi. Vanhemmat kertoivat, että videossa oli sellaisia asioita, joita eivät edes tienneet. Keskustelimme videon katsomisen jälkeen muun muassa siitä, kuinka medially on niin hyviä kuin huonojakin puolia. Kuinka esimerkiksi lapsilla on tietty suosikkiohjelmat, joita aina katsotaan ja niitä voi katsoa kerta toisensa jälkeen uudelleen ja uudelleen. Lisäksi yhdessä pohdimme sitä, missä on sopiva raja katsomiseen. Keskustelussa nousi myös esille lapsen oppineen eri kieliä ohjelmia katsomalla.

Kuvakorttien avulla kävimme keskustelua siitä kuinka ikärajoja tulisi valvoa ja näin estää lapsia näkemästä ei sopivaa materiaalia. Näytimme Youtubesta rajoitettu tila käytön, koska esto-ohjelmien käyttö tuli keskustelussa esille. Keskustelimme myös nykylasten kuvaamisen helppoudesta, ja kuinka lapsetkin ovat tottuneet olla kuvattavina sekä onko oikein julkaista lapsensa kuvia esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Yhdessä pohdittiin myös vanhempien roolia median käytön rajoittajina ja kasvattajina.

Kuvakorttien käyttämisen jälkeen kerroimme Meidän media- keskustelukorteista ja niiden käytöstä, mutta emme kokeneet tähän tuokioon sopivaksi käyttää niitä sen enempää, kuin että luimme yhden

kortin ääneen, jossa oli puhetta lasten samaistumisesta prinsessoihin. Tämän jälkeen puhuttiin tuotteiden kaupallistamisesta kuten Frozen-elokuva. Koimme, ettei tällä tuokiolla tarvinnut käyttää keskustelukortteja sen enempää, koska keskustelua oli jo hyvin muutenkin syntynyt. Lopuksi esittelimme vielä Linkkivinkki-vihkoa, joka herätti kiinnostusta. Tuokio lopetettiin ajatusten vaihtoon siitä, mitä vanhemmat tykkäsivät tuokiosta ja saimme kiitosta, että tuokiolla oli ollut monia hyviä asioita mediakasvatuksesta, joita vanhemmat eivät olleet aikaisemmin miettineet.

6.5.4 Vauvaryhmä Tintit

Tuokio toteutettiin perjantaina 17.2. Tinttien vertaisryhmässä, jossa on 6 kuukauden ikäisistä noin 1-vuotiaiden lasten vanhempia. Tuokiolle osallistui yhteensä 11 äitiä. Vertaisryhmän ohjaaja Sirkku Nevalainen aloitti tuokion ja kertoi hieman meidän tuokion aiheesta. Tämän jälkeen me esittelimme itsemme ja hieman lisää tuokion kulusta. Videossa yhden vanhemman huomio kiinnittyi faktatietoon siitä, että lastenohjelmat herättävät pelkoa lapsissa. Vanhempi kertoi lasten kokemista peloista ja keskustelu jatkui siihen, kuinka vanhemman täytyy olla valppaana lastenohjelmienkin suhteen, koska useat lastenohjelmat ovat K3. Lisäksi keskusteltiin siitä, kuinka pieniäkin lapsia mediakasvatus jo koskettaa.

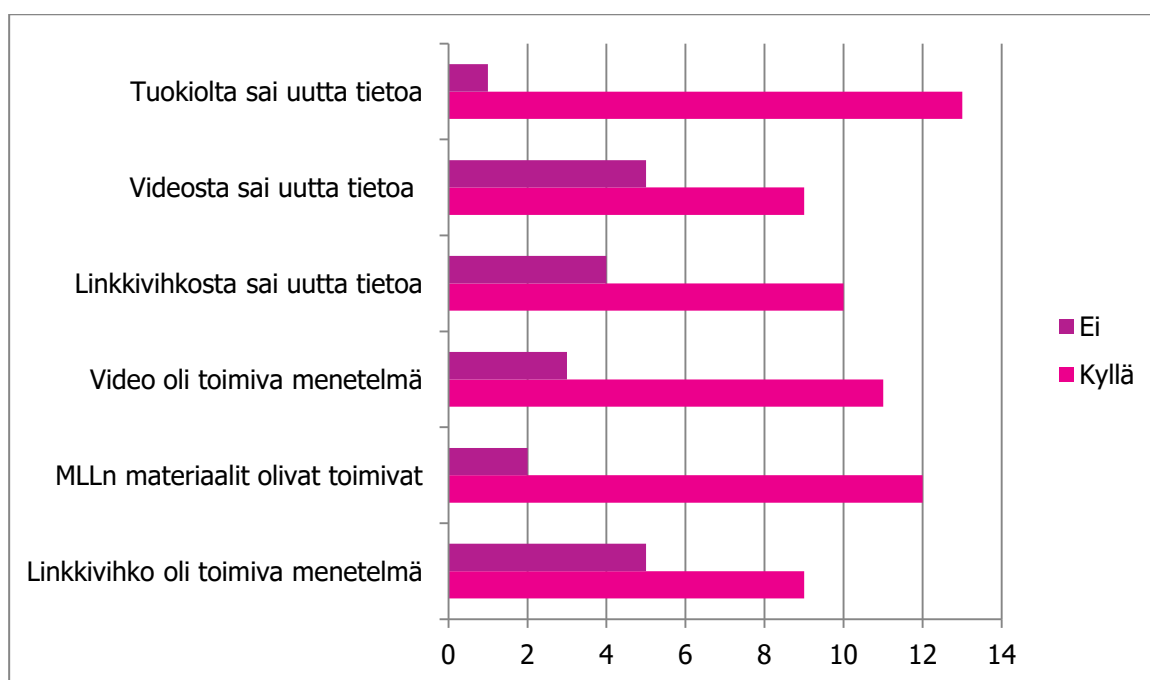
Kuvakorteista keskustellessa monet vanhemmat kertoivat olevansa ”vanhanaikaisia”, koska kokivat kirjojen lukemisen tärkeänä oman perheen arjessa. Monet vanhemmat kokivat huonoa omaa tuntoa siitä, että käyttää medialaitteita lapsen läsnäollessa. Keskustelua syntyi myös siitä, että kuinka erilaisia mediakäytäntöjä perheissä on, ja kukin perhe valitsee heille sopivan tavan toimia. Puhuimme myös siitä, että jos esimerkiksi television käyttöä rajoittaa paljon, niin kokevatko lapset sitten entistä enemmän kiinnostusta televisiota kohtaan. Keskustelussa tuli ilmi myös se, että television katsominen on juurtunut tapa ja usein on taustalla auki, vaikkei sitä kukaan katsokaan. Lapsetkaan eivät välttämättä enää kiinnitä television aukioloon tai sieltä kuuluviin ääniin niin paljoa huomiota. Lisäksi keskustelimme siitä, kuinka vanhemmat opettavat lapsille ne tavat miten usein/paljon ja milloin medialaitteita käytetään. Tällä tuokiolla vanhemmat olivat kiinnostuneita ”hyvistä” käytännöistä mediakasvatuksen suhteen. Esimerkiksi milloin on syytä miettiä, mitä televisiosta tulee lapsen läsnäollessa. Millaisia esto-ohjelmia on olemassa ja mikä on hyvä medialaitteiden käyttöaika.

Keskustelukorteista heräsi paljon keskustelua medialaitteiden moninaisuudesta, koska erilaisia laitteita on nykyään niin paljon saatavilla. Puhuttiin myös mediamaailman muuttumisesta siirryttäessä 2000-luvulle. Lopuksi näytettiin linkkivihkossa olevia linkkejä, esimerkiksi lasten oma radio sivustoa, jota voi huoletta pitää auki, koska sieltä ei tule mitään sellaista sisältöä mikä ei olisi sopivaa lapsille, toisin kuin muilta radiokanavilta. Tuokio päättyi kiittämällä osallistuneita vanhempia sekä pyydettiin täyttämään palautelomake. Tämänkin tuokion päättymisen jälkeen vanhemmat kiittivät meitä, että olivat saaneet paljon ajatuksia tuokioltamme ja sitä kautta mahdollisesti pystyvät toteuttamaan omaa mediakasvatustaan tulevaisuudessa tietoisemmin.

6.6 Tuokioista saatu palaute

Saimme 14 vastausta palautekyselyyn. Kyselyyn vastanneista vanhemmista lasten ikä jakautui alle 1-vuotiaista yli 6-vuotiaisiin. Perheentalon vertaisryhmien ulkopuolella pidetyistä tuokioista (aamu sekä iltatuokiot) tieto vanhemmille oli tullut Perhekeskus Onnin ja Ilonan kautta.

Vastaajista 13 koki saaneensa tuokiolta uutta tietoa (Kuvio 1), jota voisi hyödyntää omien lastensa kanssa. Eniten uutta tietoa vastaajat saivat videosta sekä linkkivihki-vihkosesta. Vastaajista 9 sai uutta tietoa videosta ja 10 vastaajaa vihkosta. Lisäksi muutama vastaajista koki saaneensa uutta tietoa myös keskustelun kautta. Käyttämistämme menetelmistä 11 vastaajan mielestä video oli toimiva menetelmä. Kahdeksan oli myös sitä mieltä, että keskustelukortit toimivat menetelmänä. Linkkivihki vihkoa 9 vastaajista ja kuvakortteja 12 vastaajaa piti toimivana. 7 oli sitä mieltä, että myös linkkien esittely ja läpikäyminen oli hyödyllistä. Kolme vastaajaa piti kaikkia käyttämiämme menetelmiä toimivina. Vastaajat olisivat kaivanneet tuokiolle lisää nettiin liittyvien estojen opastusta. Ehdoitettiin muun muassa omaa tuokiota tälle sekä yhteenvetoa lopuksi, missä olisi voinut pohtia mikä on kaikista tärkeintä oman perheen median käytössä.

KUVIO 3. Palautteen tuloksia.

11 vastaajista tuokiolla käytetyt materiaalit eivät olleet ennestään tuttuja. Yhdelle vastaajista jotkut nettisivustot olivat jo osittain tuttuja, mutta esimerkiksi Kavin sivut ja lasten oma radio olivat uusia. Yhdeksän vastaajista ei ollut aikaisemmin tutustunut netissä olevaan mediakasvatusmateriaaliin itsenäisesti. Ne, jotka olivat etsineet mediakasvatusmateriaalia jo aiemmin, olivat käyttäneet siihen muun muassa MLLn sivuja sekä nettikeskusteluja tai artikkeleita, joita googlaamalla on löytynyt.

Tuokioilla olleista vanhemmista enemmistö koki, ettei tarvitse enempää tukea mediakasvatukseen liittyen. Vastaajista kuusi kuitenkin koki, että voisivat tarvita enemmän tukea mediakasvatuksessa. Sopivana tapana mediakasvatuksen tukemiseksi koettiin nettimateriaali (5 vastaajista). Yksi vastaaja

koki, että erilaiset oppaat voisivat auttaa. 2 vastaajaa oli sitä mieltä, että vertaistuki olisi hyvä muoto mediakasvatuksen tukemisessa. Koko perheelle suunnattuja tapahtumia toivoi kaksi vastaajista, sekä tällaisia vanhemmille suunnattuja tuokioita yksi vastaaja.

Kaikkien vastaajien mielestä tuokiomme pituus oli sopiva. Avoimessa palautteessa saimme kiitosta siitä, että tuokio oli hyvä ja mielenkiintoinen joka sai miettimään omaa median käyttöä. Palautteen mukaan tuokio oli mukava, ja siellä vallitsi avoin, rento ja keskusteleva ilmapiiri. Aihetta pidettiin ajankohtaisena ja tärkeänä. Esitystapaamme pidettiin asiallisena sekä osaavana. Tuokio oli kiinnostava sekä ajatuksia herättävä. Joku vastaajista koki, että on tärkeää haastaa vanhemmat miettimään omia tapojaan ja suhtautumistaan ilman syyllistämistä, koska aihe herättää monenlaisia tunteita. Myös tapaamme toteuttaa tuokio pidettiin sopivan toiminnallisena sekä vaihtelevana.

Palautteessa saimme tietoa siitä, millaisia menetelmiä vanhemmat pitävät mielekkäinä sekä millaiselle mediakasvatuksen tukemiselle olisi tarvetta. Palautteesta voidaan todeta, että vanhempien mielestä tuokiot olivat hyödyllisiä, sekä käytetyt menetelmät olivat toimivia. MLL:n materiaaleja pidettiin hyvänä menetelmänä oletettavasti siksi, koska ne haastoivat vanhempia pohtimaan ja keskustelemaan omista ajatuksistaan. Vaikka monet vanhemmat pitivät MLL:n molempien korttien käyttöä hyvä ja hyödyllisenä, havaitsimme kuitenkin sen, että kuvakortit selkeästi enemmän saivat aikaan keskustelua. Visuaaliset keinot ovatkin yleensä parempia herättämään ajatuksia. Videon kautta vanhemmat saivat myös uutta tietoa ja pitivät videota hyvänä menetelmänä. Linkkivihkon toimivuutta menetelmänä saattoi heikentää tekniset ongelmat parilla tuokiolla, joilla linkkien esittely jäi vähäiseksi. Sen vuoksi vihkoa ei ehkä koettu niin toimivaksi menetelmäksi.

Saimme palautetta myös toimeksiantajan taholta. Palautteet on raportoituina pedagogisissa suunnitelmissa (liite 3 ja 4). Perheentalo-yhteistyön johtaja Sinikka Roth sekä toiminnanohjaaja Sirkku Nevalainen antoivat positivistia palautetta sanattomasta ja sanallisesta viestinnästä sekä monipuolisesta aiheen käsittelystä. Kehitettävää olisi reflektiivisessä keskustelussa sekä tuokion lopetus olisi voinut kokoavampi.

7 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Eettisyyttä on tärkeää pohtia opinnäytetyön jokaisessa vaiheessa. Tuokiot toteutettiin Talentian sosiaalialan ammattieettiset periaatteet huomioon ottaen. Periaatteissa kerrotaan, että toiminnan tuntumien oikealta ei aina tarkoita eettisyyttä, koska tunteet voivat johtaa harhaan. Asiakkaita on kohdattava aidosti sekä heidän mielipiteitään, ajatuksiaan ja arvojaan on kunnioitettava. Tärkeää on muistaa, etteivät omat arvot ja ajatukset ole ainoat oikeat. (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry 2013, 6.)

Pyrkimyksenä oli kohdata jokainen yksilö tasa-arvoisesti sekä kunnioittavasti. Periaatteissa korostuu myös oman elämänsä asiantuntijuus, jota sosionomin tulee kunnioittaa. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka ja Saarnio 2011, 186.) Tuokioilla jokaisen vanhemman mielipide otettiin huomioon, eikä kenenkään tapoja tai kasvatustavoitteita kyseenalaistettu, jotta ei syntyisi syyllistävä vaikutelmaa. Tuokioilla kunnioitettiin jokaisen osallistujan arvoja ja ajatuksia mediaa sekä median käyttöä kohtaan kuuntelemalla aidosti ja antamalla tilaa jokaisen mielipiteille ja ajatuksille.

Keskusteluissa vanhemmat saivat tuoda esille omia näkökulmiaan ja kokemuksiaan. Niitä yhdistettiin tutkimus- sekä teorian tietoon. Tuokioilla käyty keskustelut eivät ole yleistettävissä, koska keskustelun sisältö on muovautunut osallistujien näkemysten mukaan. Palautekyselystä saadut tulokset ovat tuokioille osallistuneiden vanhempien mielipiteitä eivätkä ole yleistettäviä ajatuksia siitä, kuinka vanhemmat kokevat mediakasvatuksen haasteet nykypäivänä. Niistä voidaan kuitenkin tehdä johtopäätöksiä siitä, millaisia kokemuksia Perheentalossa käyville vanhemmilla on mediakasvatuksen tuen tarpeesta tällä hetkellä.

Mediakehitys on jatkuvaa. Mediamaailma muuttuu koko ajan, ja siitä kerätään tietoa ja tehdään tutkimuksia paljon. Opinnäytetyöprosessin aikana osa tiedoista on voinut jo muuttua, koska tietoa tulee koko ajan lisää. Lisäksi käyttämämme tutkimustieto voi olla osittain vanhentunutta, koska viimeisimmän mediabarometritutkimuksen tulokset ovat vuodelta 2013, joten muutamassa vuodessakin lasten median käytössä on voinut tapahtua paljon muutoksia.

Opinnäytetyön luotettavuutta voidaan lisätä käyttämällä lähdekriittisyyttä lähteitä valitessa. Lähdekriittisyyttä tulee käyttää erityisesti Internet-lähteitä kohtaan. Luotettavia kirjoittajia ovat yleensä sellaiset, jotka ovat useammassa samasta aiheesta kirjoitetussa teoksessa. (Vilkka ja Airaksinen 2003, 72;78.) Opinnäytetyössä on käytetty asiantuntevia lähteitä ja valittu lähteitä lähdekriittisesti. Työssä on pyritty hyödyntämään sellaisia kirjoittajia jotka ovat olleet mukana monessa teoksessa ja joille näin ollen on kertynyt laaja asiantuntemus aiheesta. Plagioinnin estämiseksi lähteet on merkitty jokaisen viittauksen perään sekä lähdeluetteloon niistä annetun ohjeen mukaisesti.

Vanhempaintuokioista tiedottaessa niiden kerrottiin liittyvän opinnäytetyöhön ja niihin osallistuminen oli vapaaehtoista. Tuokioita toteuttaessa meitä sitoi vaitiolovelvollisuus, joten tuokioille osallistuneiden vanhempien henkilöllisyys ei tule mistään ilmi. Myös palautekyselyn täyttäminen oli vapaaehtoista ja kysely toteutettiin anonyymisti.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tuokioilla vanhempia selkeästi mietityttivät samat aiheet mediakasvatuksesta. Vanhemmat näkevät mediassa ja medialaitteiden käytössä hyviä sekä huonoja puolia. Osa vanhemmista oli huomannut omien lastensa kielitaidon kehittyneen lastenohjelmien avulla, mutta toisalta huolta herättivät myös tutkimukset lasten näön heikkenemisestä ruutuajan lisääntymisen seurauksena. Huoltajat ovat havainneet lapsissaan yhteyksiä mediaan, niin leikin sisällöissä, kuin uusien asioiden oppimisessa (Pääjärvi, Hoppo ja Pekkala 2012, 38). Tuokioilla vanhemmat toivat esille, että lasten television katselun määrää on syytä rajoittaa sen mukaan, millainen päivän kokonaisuus on; sopivassa suhteessa ulkoilu, nukkumista ja mediaa. Monet vanhemmat korostavat kohtuullisuutta median käytössä. Pitäisi pyrkiä tasapainoisen arjen kokonaisuuteen, jossa huomioidaan lapsen hyvinvointi. Jokaisen perheen tulisi laatia omat ja perheelle sopivat mediakäytänteet. (Mediakasvatusseura 2016.)

Tuokioille osallistuneet vanhemmat pitivät perinteisiä mediamuotoja, kuten kirjojen lukemista, edelleen tärkeänä asiana lasten arjessa. Pienten lasten kohdalla kirjojen lukeminen ja kuvaohjelmien katselu ovat edelleen yleisimpiä mediankäyttötapoja. Kahdelle kolmasosaa luetaan päivittäin kirjoja. (Suoninen 2013, 70.) Vanhempien suhtautumiseen mediaa kohtaan vaikuttaa selkeästi se, miten mediaa on käytetty heidän lapsuudessaan. Nuoremmat vanhemmat ovat itsekin eläneet digilapsuutta, joten heillä on enemmän tietoa ja kokemusta uudemmista mediavälineistä, joita lasten kanssa voi käyttää. Tuokioilla vanhemmat kuitenkin toivat esille kiinnostuksen opetella yhdessä lapsen kanssa median käyttöä, esimerkiksi kuvaamista. Mediakasvatuksen toteuttamisessa korostuu kasvattajan uteliaisuus ja kiinnostus mediankäytön opettelua kohtaan (Mediataitokoulu 2015).

Nykypäivänä vanhemmat kokevat, että vanhemmuudelle asetetaan vaatimuksia, jotka haastavat vanhempia myös mediakasvatuksen toteuttamisessa. Median käyttö voi aiheuttaa haasteita perheen vuorovaikutukselle ja perheiden ajankäytölle. Vanhemmat voivat kokea medialaitteet hyödylliseksi arjen sujuvuuden kannalta, mutta niiden käytön säännöstely ja rajaaminen voi olla myös vanhemmille haastavaa. Perheiden erilaiset tavat median käytössä määrittävät myös sitä, millaisia kokemuksia lapselle median parissa suodaan. (Huhtanen 2016, 22.) Vanhempien asenne mediaa kohtaan määrittää sitä, millaisena media koetaan perheessä: uhkana vai mahdollisuutena. Esimerkiksi joissain perheissä ikärajoja halutaan valvoa ja noudattaa tarkemmin kuin toisissa perheissä. Ikärajojen valvominen koettiin kuitenkin haastavaksi, koska esimerkiksi lapsille suunnatut aamuohjelmat saattavat sisältää eri ikärajoituksia. Ikärajojen valvominen koettiin myös silloin haastavaksi, kun perheessä on eri-ikäisiä lapsia. Pienemmät sisarukset voivat altistua helpommin sopimattomille sisällöille, jos ikäraja määritetään vanhemman sisaruksen mukaan.

Vanhemmat pohtivat myös sitä, että jos nykypäivänä liikaa rajoittaa lasten median käyttöä, voiko lapsi jäädä ulkopuolelle joistakin lasten trendeistä. Tuokioilla vanhemmat totesivat, kuinka hyvin jotkin elokuvat kuten Frozen on saatu kaupallistettua lasten avulla. Havaitsimme, että tuokiot saivat vanhemmat pohtimaan omaa median käyttöään ja sitä millaisen mallin se antaa omille lapsille. Kasvattajan oma mediasuhde heijastuu esimerkiksi siinä millaisia rajoituksia lapsen median käytölle asetetaan (Huhtanen 2016, 21). Lisäksi vanhemmat olivat hieman huolissaan siitä, viekö median käyt-

täminen liikaa aikaa yhdessä olemiselta ja tekemiseltä. Tuokioilla olleita vanhempia huolestutti myös tulevaisuus, lisääntykö lasten media käyttö vielä ja häviääkö kirjat jossain vaiheessa kokonaan.

Tuokiolla vanhemmat puhuivat myös isovanhempien roolista lasten median käytön suhteen. Isovanhemmat tarjoavat samoja median käytön mahdollisuuksia, kuin vanhemmat. Heillä ei kuitenkaan ole samoja mediankäyttövalmiuksia esimerkiksi median uhkien havaitsemiseen, joten lapset voivat altistua sopimattomille sisällöille helpommin isovanhempien seurassa. Jokaisen vanhemman on syytä huomioida oman lapsensa kyky tulkita mediasisältöjä arvioidessa, esimerkiksi niiden pelottavuutta lapselleen. Mediakasvatusta jokainen vanhempi voi toteuttaa arjessa pienillä valinnoilla huomioiden oman lapsen yksilölliset tarpeet. Erilaisiin sisältöihin tutustuminen ja ikätasolle sopiva monipuolinen median käyttö turvallisesti vanhemman seurassa ovat ensiarvoisen tärkeitä asioita pienten lasten mediakasvatuksessa (Jaakola ja Lundvall 2015, 14).

Saamamme palautteen perusteella voimme todeta, että opinnäytetyömme tarkoitus ja tavoite toteutuivat. Tarkoituksena oli käyttää erilaista mediakasvatusmateriaalia ja lisätä vanhempien tietoa Internetissä olevasta mediakasvatusmateriaalista. Lisäsimme vanhempien tietoja mediakasvatusmateriaaleista Linkkivinkki-vihkon avulla. Tavoitteemme siitä, että vanhemmat pääsisivät jakamaan ajatuksia sekä kokemuksia toistensa kanssa toteutui jokaisella tuokiolla kun kävimme keskustelua perheiden median käytöstä. Lisäksi palautteesta kävi ilmi, että suurin osa vanhemmista oli sitä mieltä, että sai tuokioltamme uutta tietoa mitä voisi hyödyntää omassa mediakasvatuksessaan. Osalle nettissä oleva mediakasvatusmateriaali oli jo ennestään tuttua tai ainakin jotkin sivustot, mutta osa sivustoista oli kaikille ihan uusia. Suurin osa tuokiolle osallistuneista vanhemmista koki, ettei tarvitse mediakasvatukseen tukea, koska mahdollisesti osaavat etsiä tarvitsemansa tiedon netistä itsekin. Vanhempien on kuitenkin välillä hyvä miettiä omia tapojaan sekä kasvatukseen liittyviä päämääriä, joten uskomme, että tuokiot ovat tarjonneet jokaiselle vanhemmalle mahdollisuuden pohtia omaa mediakasvatustaan sekä median käyttöä omassa perheessä.

Tuokioiden toteutus onnistui suunnitelmiamme mukaisesti sekä saimme jokaisella tuokiolla uusia näkökulmia ajatella asioita. Huomasimme MLL:n materiaaleja käyttäessä kuitenkin sen, ettei kortit olleet enää ajantasalla, koska sieltä puuttui monia nykypäivän median käyttöön liittyviä laitteita sekä sisältöjä. MLL:n materiaalit kaipaisivat mahdollisesti päivittämistä. Vaikka mainostimme tuokioita monien väylien kautta, eivät silti kaikille avoimet tuokiot keränneet sellaista kävijämäärää kuin olimme toivoneet. Osaksi se voi johtua siitä, etteivät kaikki vanhemmat ole tietoisia Perheentaloyhteistyön toiminnasta eivätkä siksi osanneet tulla Perhekeskukseen. Pyrimme kuitenkin mainostamisella madaltamaan kynnyksiä tulla tutustumaan Perhekeskukseen, mutta mainos ei silti tavoittanut niitä vanhempia, jotka eivät vielä tieneet Perheentalon toiminnasta. Pohdimme myös sitä, että oliko etukäteen ilmoittautuminen joillekin vanhemmille esteenä osallistua tuokioon.

9 POHDINTA

Opinnäytetyön tekeminen mediakasvatus aiheesta oli hyvä mahdollisuus hankkia lisää tietoa mediakasvatuksesta ja kehittyä tällä osa-alueella. Oma ammatillisuutemme kehittyi opinnäytetyötä tehdessä niin, että voimme tulevaisuuden työssä tukea vanhempia ja toimia kasvatuskumppaneina lasten mediakasvatuksessa. Lisäksi olemme saaneet hyödyllistä tietoa toteuttaa mediakasvatusta päiväkodissa lapsiryhmässä, esimerkiksi muokkaamalla toimintaympäristöä niin, että lasten mediakulttuurin huomioiminen mahdollistuu. Meidän tuottamaa materiaalia ja tuokioiden suunnitelmia voi hyödyttää päiväkotien vanhempainilloissa.

Opinnäytetyössä rikastutimme toimeksiantajan mediakasvatustoimintaa. Kysyimme vanhemmilta palautekyselyssä, millaista mediakasvatustoimintaa vanhemmat toivoisivat. Näin toimeksiantaja osaa jatkossa toteuttaa vanhempien toiveisiin vastaavaa mediakasvatustoimintaa. Testasimme myös toimeksiantajalla olevaa materiaalia, jolloin toimeksiantaja saa tietoa, onko materiaali käyttökelpoista vai pitääkö sitä uusia.

Tuokioille osallistuneet vanhemmat saivat tietoa siitä, mistä löytää apuja omaan mediakasvatukseen. Lisäksi, kun vanhemmat jakoivat ajatuksiaan, he saivat kokemuksen siitä, että monet muutkin kokevat samoja haasteita median käytöstä. Vertaistuki koetaan erittäin tärkeäksi lapsiperheiden arjessa. Mediakasvatus saattaa olla monelle vanhemmalle suhteellisen vierasta, joten on hyödyllistä, että vanhemmat jakavat kokemuksiaan mediakasvatuksesta sekä perheiden median käytöstä. Koska median käytöstä tulee koko ajan arkipäiväisempää, ei oikeastaan kukaan voi enää välttyä mediakasvatukselta. Opinnäytetyössä vertaistuen avulla vanhemmat saivat tukea toisiltaan sekä mediakasvatustietoa pystyttiin lisäämään niin, että vanhemmat voivat hyödyntää sitä omien lastensa kohdalla. Kun vanhempien mediakasvatustietoisuus lisääntyy, se vaikuttaa myös lapsiin ja median käytöstä tulee turvallista sekä lapsen kehitystä tukevaa.

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

AHONEN, Liisa 2017. Vasun käyttöopas. Jyväskylä: PS-kustannus.

BROWN, Ari 2011. Media Use by Children Younger Than 2 Years [verkkoartikkeli]. The American Academy of Pediatrics. [Viitattu 2017-09-15.] Saatavissa: <http://pediatrics.aappublications.org/content/128/5/1040.full>

ENSI- JA TURVAKOTI LIITTO. s.a. Tietoa liitosta [verkkajulkaisu]. Ensi- ja turvakotien liitto. [Viitattu 2017-05-26.] Saatavissa: <https://ensijaturvakotienliitto.fi/tietoa-liitosta/>

EUROPEAN AUDIOVISUAL OBSERVATORY 2016. Mapping of media literacy practices and actions in EU-28 [verkkajulkaisu]. European Audiovisual Observatory. [Viitattu 2017-08-25.] Saatavissa: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/reporting-media-literacy-europe>

HUHTANEN, Emmi 2016. Lasten mediamaailma pähkinänkuoressa [verkkajulkaisu]. Mediakasvatusseuran julkaisuja, 5/2016. [Viitattu 2017-09-04.] Saatavissa: <http://www.mediakasvatus.fi/wp-content/uploads/2016/12/Lasten-mediamaailma-pahkinankuoressa.pdf>

IISALMEN PERHEENTALO s.a. Toimintamalli [verkkosivu]. Perheentalo -yhteistyö. [Viitattu 2017-01-10.] Saatavissa: <http://www.perheentalo.fi/fi/Toimintamalli.html>

JAAKOLA, Vesa ja LUNDEVALL, Anniina 2015. Mediakasvatuksen suuntaviivat nuorisoasiainkeskuksessa [verkkajulkaisu]. Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus. [Viitattu 2016-12-28.] Saatavilla: http://www.hel.fi/static/nk/Julkaisut/mediakasvatuksen_suuntaviivat_nk_2015.pdf

JÄRVINEN, Mervi, LAINE, Anne ja HELLMAN-SUOMINEN, Kirsi 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.

KANSALLINEN AUDIOVISUAALINEN INSTITUUTTI 2016. Lapset & Media. Kasvattajan opas [verkkajulkaisu]. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin julkaisuja 3/2016. [Viitattu 2017-05-15.] Saatavissa: <https://kavi.fi/sites/default/files/documents/lapsetjamedia.pdf>

KANSALLINEN AUDIOVISUAALINEN INSTITUUTTI s.a. Mediakasvatus kuuluu kuvaan varhaiskasvatuksessa. Kokemusten jakamista ja toimintamalleja varhaisen mediakasvatuksen yhteiseen kehittämiseen. [verkkajulkaisu]. Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. [Viitattu 2017-12-11.] Saatavissa: <http://www.mediataitokoulu.fi/kuuluukuvaan.pdf>

KIELIKOMPASSI s.a.. Multimodaalisuus [verkkosivu]. Kielikompassi Netro. [Viitattu 2017-09-05.] Saatavissa: https://kielikompassi.jyu.fi/resurssikartta/netro/pankki/parametrit_moodi_multi.shtml

KORHONEN, Piia 2010. Median asettamia haasteita lasten hyvinvoinnille. Julkaisussa: MERIRANTA, Marjo (toim.) Mediakasvatuksen käsikirja 2010. UNIPress, 9–35.

KUPIAINEN, Reijo 2007. Pienten lasten medialukutaito. Medialapsuus. Julkaisussa: PENTIKÄINEN, Leena, RUHALA, Anu ja NIINISTÖ, Hanna. (toim.) Mediametkaa! Osa 2. Kasvattajan matkaopas lasten mediamaailmaan. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka ry, 15–21.

KUPIAINEN, Reijo 2007. Pienten lasten medialukutaito. Muuttuneet lukutaidot. Mediakasvatuksen käytäntöjä. Julkaisussa: PENTIKÄINEN, Leena, RUHALA, Anu ja NIINISTÖ, Hanna. (toim.) Mediametkaa! Osa 2. Kasvattajan matkaopas lasten mediamaailmaan. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka ry, 15-21.

KUPIAINEN, Reijo ja SINTONEN, Sara 2009. Medialukutaidot, osallisuus, mediakasvatus. Helsinki: Palmenia.

LAHIKAINEN, Anja Riitta 2015. Media lapsiperheen sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Julkaisussa: LAHIKAINEN, Anja Riitta, MÄLKIÄ, Tiina ja REPO, Katja (toim.) Media lapsiperheessä. Tampere: Vas-tapaino. 15–39

MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITTO s.a. Tietoa MLL:sta. MLL edistää lapsiperheiden hyvinvointia [verkkosivu]. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. [Viitattu 2017-05-26.] Saatavissa: <http://www.mll.fi/mll/>

- MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITON IISALMEN YHDISTYS RY s.a. Tietoa yhdistyksestä [verkkosivu]. MLL:n Iisalmen paikallisyhdistys. [Viitattu 2017-05-26.] Saatavissa: https://iisalmi.mll.fi/tietoa_yhdistyksesta/
- MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITTO 2010. Meidän media. Ohjaajan opas alle 10-vuotiaiden lasten mediakasvatukseen [verkkojulkaisu]. Mannerheimin lastensuojeluliitto. [Viitattu 2016-11-21.] Saatavissa: <https://www.yumpu.com/fi/document/view/36396814/meidan-media-ohjaajan-opas-mannerheimin-lastensuojeluliitto>
- MEDIAKASVATUSSEURA 2015. Tukea mediakasvatukseen varhaiskasvatuksessa [verkkosivu]. Mediakasvatusseura ry. [Viitattu 2017-09-03.] Saatavissa: <http://www.mediakasvatus.fi/materiaali/tukea-mediakasvatukseen-varhaiskasvatuksessa/>
- MEDIAKASVATUSSEURA 2016. Ruudulla. Mediakasvatuksen ammattilaisten näkemyksiä median käytön suosituksista ja ruutuajasta-käsitteestä [verkkojulkaisu]. Mediakasvatusseura. [Viitattu 2017-09-04.] Saatavissa: http://www.mediakasvatus.fi/wp-content/uploads/2016/10/Ruudulla-Mediakasvattajien-na%CC%88kemyksia%CC%88-ruutuajasta_2016.pdf
- MEDIATAITOKOULU 2015. Mediakasvatus [verkkosivu]. Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. [Viitattu 2016-12-28.] Saatavilla: http://www.mediataitokoulu.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=323&Itemid=414&lang=fi
- MEDIATAITOKOULU 2016. Vasu on valmis – tervetuloa mediakasvatus! [verkkootikkeli]. Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. [Viitattu 2017-09-02.] Saatavissa: http://mediataitokoulu.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=1116:vasu-on-valmis-tervetuloa-mediakasvatus&catid=8&lang=fi&Itemid=400
- MEDIATAITOKOULU 2017. Mediataitoviikko 6.-12.2.2017 [verkkosivu]. Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. [Viitattu 2017-05-15.] Saatavissa: http://www.mediataitokoulu.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=401&lang=fi
- MERILAMPI, Ritva-Sini 2014. Mediakasvatuksen perusteet. Vantaa: Avain.
- MERILÄINEN, Mikko 2016. Digitaalinen pelaaminen. Pelaamisen hyödyt [verkkosivu]. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. [Viitattu 2017-1-5.] Saatavissa: <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/lapset-ja-media/digitaalinen-pelaaminen/pelaamisen-hyodyt/>
- MERTALA, Pekka ja SALOMAA, Saara 2016. Kasvatuskeskeinen näkökulma varhaisvuosien mediakasvatukseen. Julkaisussa: PEKKALA, Leo, SALOMAA, Saara ja SPIŠÁK, Sanna (toim.) Monimuotoinen mediakasvatus [verkkokirja]. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin julkaisuja 1/2016. [Viitattu 2016-09-04.] Saatavissa: http://www.mediataitokoulu.fi/monimuotoinen_mediakasvatus.pdf
- MIKKONEN, Irja 2011. Vertaistuki osana sosiaalista vahvistamista. Julkaisussa: LUNDBOM, Pia ja HERRANEN, Jatta (toim.) Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä [verkkojulkaisu]. Humanistinen ammattikorkeakoulu. [Viitattu 2017-09-12.] Saatavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/38289/978-952-456-114-3.pdf?sequence=1#page=206,204-222>.
- MONILUKUTAITO 2017. Mitä on monilukutaito? [verkkosivu]. Monilukutaitoa Opitaan Ilolla (MOI) -kehittämishjelma. [Viitattu 2017-11-13.] Saatavissa: <http://www.monilukutaito.com/tag/kasvattajille/>
- MUSTIKKAMÄKI, Mika 2016. Sivistys, kirjastot ja mediakasvatus. Julkaisussa: PEKKALA Leo, SALOMAA Saara ja SPIŠÁK Sanna. (toim.) Monimuotoinen mediakasvatus [verkkojulkaisu]. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin julkaisuja, 1/2016. [Viitattu 2016-09-04.] Saatavissa: : http://www.mediataitokoulu.fi/monimuotoinen_mediakasvatus.pdf
- MÄKINEN, Päivi, RAATIKAINEN, Eija, RAHIKKA, Anne ja SAARNIO, Tuula 2011. Ammattina sosionomi. 2.2. Ammattieettiset ohjeet ja periaatteet. Helsinki: WSOYpro Oy.

- NIINISTÖ, Hanna, RUHALA, Anu, HENRIKSSON, Annika ja PENTIKÄINEN, Leena 2006. Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka ry.
- NIINISTÖ, Hanna 2011. Maniot mediaperheet -Opas lasten ja vanhempien mediahetkiin [verkkojulkaisu]. Mainiot Mediaperheet -hanke. [Viitattu 2017-10-03] Saatavissa: <http://mediametka.fi/wp-content/uploads/2014/04/Mainiotmediaperheet-opas.pdf>
- OPETUSHALLITUS 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Määräykset ja ohjeet 2016: 17 [verkkojulkaisu]. Opetushallitus. [Viitattu 2016-11-21.] Saatavissa: http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf
- OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ 2013. Hyvä medialukutaito. Suuntaviivat 2013-2016 [verkkojulkaisu]. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2013:11. [Viitattu 2016-08-26.] Saatavilla: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75278/OKM11.pdf?sequence=1>
- PAAVONEN, E. Juulia, ROINE, Mira, KORHONEN, Piia, VALKONEN, Satu, PENNONEN, Marjo, PARTANEN, Jukka ja LAHIKAINEN, Anja Riitta 2011. Media ja lasten hyvinvointi [verkoartikkeli]. Duodecim 2011. [Viitattu 2016-12-1.] Saatavissa: <http://www.terveysportti.fi/xmedia/duo/duo99683.pdf>
- PEKKALA Leo 2016. Esipuhe. toim. PEKKALA Leo, SALOMAA Saara ja SPIŠÁK Sanna 2016. Monimuotoinen mediakasvatus [verkkokirja]. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin julkaisuja, 1/2016. [Viitattu 2016-09-04.] Saatavissa: http://www.mediataitokoulu.fi/monimuotoinen_mediakasvatus.pdf
- PELASTAKAA LAPSET s.a. Tietoa meistä. Keitä me olemme [verkkojulkaisu]. Pelastakaa lapset ry. [Viitattu 26-05-2017.] Saatavissa: <https://www.pelastakaalapset.fi/tietoa-meista/keita-me-olemme/>
- PENTIKÄINEN, Leena, RUHALA, Anu ja NIINISTÖ, Hanna 2007. Mediametkaa! Osa 2 – Kasvattajan matkaopas lasten mediamaailmaan. Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino Oy.
- PERHEENTALO s.a. Perhekeskus Onni ja Ilona ja vertaisryhmät [verkkosivu]. Perheentalo-yhteistyö [Viitattu 2017-01-05.] Saatavissa: <http://www.perheentalo.fi/fi/Toiminnat/Perhekeskus+Onni+ja+Ilona+ja+vertaisryhm%C3%A4t.html>
- PERHEENTALO-YHTEISTYÖ 2014. Toimintakertomus 2014 [verkkojulkaisu]. Perheentalo-yhteistyö. [Viitattu 18-05-2017.] Saatavissa: http://www.perheentalo.fi/File/toimintakertomus_2014.pdf?361162
- PÄÄJÄRVI Saara, HAPPO, Hanna ja PEKKALA, Leo 2012. LAPSIPERHEIDEN MEDIAKYSELY 2012. 0-12-vuotiaiden lasten mediankäyttö ja kotien mediakasvatus huoltajien kuvaamina. Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskus [verkkojulkaisu]. Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskus. [Viitattu 2016-09-04.] Saatavissa: <https://kavi.fi/sites/default/files/documents/mediakysely.pdf>
- RUOKAMO Heli, KOTILAINEN Sirkku JA KUPIAINEN Reijo 2016. Mediakasvatusta nyt ja tulevaisuudessa. toim. toim. PEKKALA Leo, SALOMAA Saara ja SPIŠÁK Sanna 2016. Monimuotoinen mediakasvatus [verkkokirja]. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin julkaisuja, 1/2016. [Viitattu 2016-09-04.] Saatavissa: http://www.mediataitokoulu.fi/monimuotoinen_mediakasvatus.pdf
- SALOKOSKI, Tarja ja MUSTONEN Anu 2007. Median vaikutukset lapsiin ja nuoriin. Katsaus tutkimuksiin sekä kansainvälisiin mediakasvatuksen ja -sääntelyn käytäntöihin [verkkojulkaisu]. Mediakasvatustuseuran julkaisuja 2/2007 [Viitattu 2016-11-22.] Saatavissa: <http://www.mediakasvatus.fi/publications/ISBN978-952-99964-2-1.pdf>
- SINTONEN, Sara, OHLS, Olli, KUMPULAINEN, Kristiina ja LIPPONEN, Lasse 2015. Mobiilioppiminen ja leikkivä lapsi. [verkkojulkaisu]. Helsingin yliopisto, Opettajankoulutuslaitos. [Viitattu 2017-11-12.] Saatavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/154779/Mobiilioppiminen_ja_leikkiva_lapsi.pdf?sequence=1
- SONNINEN, Henna ja SÄKKINEN, Anna 2017a. Media alle 3-vuotiaan arjessa –kuvakortit.
- SONNINEN, Henna ja SÄKKINEN, Anna 2017b. Meidän media –keskustelukortit.

SOSIAALIALAN KORKEAKOULUTETTUJEN AMMATTIJÄRJESTÖ TALENTIA RY 2017. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet [verkkajulkaisu]. Sosiaalialan ammattikorkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. [Viitattu 2017-08-26.] Saatavilla: <http://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/>

STAKES ja OPETUSMINISTERIÖ 2008. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa [verkkajulkaisu]. Stakes ja Opetusministeriön Mediamuffinssi-hanke 2008. [Viitattu 2016-11-22.] Saatavissa: https://www.thl.fi/documents/732587/741077/mediakasvatus_varhaiskasvatuksessa.pdf

SUONINEN, Annika 2013. Lasten mediabarometri 2013. 0–8-vuotiaiden mediankäyttö ja sen muutokset vuodesta 2010 [verkkajulkaisu]. Nuorisotutkimusseura ja Annikka Suoninen. [Viitattu 2016-11-22.] Saatavissa:

<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/lastenmediabarometri2013.pdf>

SUONSIVU, Kaija 2010. Media ja työhyvinvointi. Julkaisussa: MERIRANTA, Marjo. (toim.) Mediakasvatuksen käsikirja. UNIpress, 135–156.

VALKONEN, Satu 2017. Media varhaiskasvatuksessa. Tukea tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen [verkkajulkaisu]. Mannerheimin lastensuojeluliitto. [Viitattu 2016-08-26.] Saatavissa:

https://dzmdrerwnq2zx.cloudfront.net/prod/2017/06/28154551/media_varhaiskasvatuksessa_nettiin.pdf

VILKKA, Hanna ja AIRAKSINEN, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Tammi.

LIITE 1: LINKKIVINKKI-VIHKO

Sosionomiopiskelijat Henna Sonninen ja Anna Säkkinen

LINKKIVINKKI-

VIHKO

INFOA JA VINKKEJÄ:

- **Mannerheimin lastensuojeluliitto:**

- Sivulla vinkkejä eri ikäisten lasten mediakasvatukseen. Sivulla käsitelty mm. Media ja lapsen ikä, Leikit ja media, Mediapelot, Haitalliset mediasisällöt.
- Lisäksi Kasvattajalle osiosta löytyy paljon materiaalia pienten lasten mediakasvatukseen.

http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/lapset_ja_media/

<http://www.mll.fi/kasvattajille/mediakasvatus/aineistot/varhaiskasvattajille/>

- **Terveyden ja hyvinvoinnin laitos:**

- Sivulla vinkkejä eri ikäisten lasten mediakasvatukseen

<https://www.thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja/ohjeet-ja-tukimateriaali/terveysneuvonta/mediakasvatus>

- **Kansallinen audiovisuaalinen instituutti**

KANSALLINEN AUDIOVISUAALINEN INSTITUUTTI
NATIONELLA AUDIOVISUELLA INSTITUTET
NATIONAL AUDIOVISUAL INSTITUTE

keskusteluvinkkejä
5-12 vuotiaiden
mediakasvatukseen.

<https://kavi.fi/fi/meku/julkaisut/mediakasvatustakotikasvatuksen-tueksi>

- **Pelitaito:**

- Miksi pelataan?
- tietoa mm. pelikasvatuksesta ja pelihaitoista

<http://www.pelitaito.fi/new/>

MUKAVAA LAPSILLE:

- **Lasten oma radio:**

- Musiikkia ja kuunnelmia lapsille

www.lastenomaradio.fi

- **Okariino:**

- Elokuva, kirja ja peli vinkkejä sekä väreystehtäviä, lauluja ja tarinointia

<http://www.okariino.fi/#center>

- **Pikkukakkonen:**

- Mukavaa tekemistä lapsille

<http://yle.fi/pikkukakkonen/>

Mietityttääkö lapsesi median käyttö?

Nyt sinulla on oiva tilaisuus päästä jakamaan kokemuksia ja saada lisää tietoa mediakasvatukseen liittyen.

Järjestämme opinnäytetyömme tiimoilta kaksi tuokiota, jossa pohditaan yhdessä alle kouluikäisten lasten median käyttöä nykypäivänä

Tuokioiden ajankohdat ovat:

Keskiviikko 8.2. klo 10-11.30

Torstai 16.2. klo 17.30-19

Tuokiot järjestetään Perhekeskus Onnissa ja Ilonassa, osoite: Pohjolankatu 6 L 6 (Citykäytävä).

Kahvitarjoilun järjestämiseksi toivomme etukäteen ilmoittautumista, laita viesti OSALLISTUN (kuinka monta henkilöä)

TERVETULOA!

Savonian sosionomiopiskelijat
Anna Säkkinen ja Henna Sonninen

LIITE 3. AVOINTEN TUOKIOIDEN PEDAGOGINEN SUUNNITELMA

Pedagoginen Suunnitelma: Aamutuokio ja Iltatuokio

Pvm: 8.2.2017, 16.2.2017

Klo: 10-11.30, 17.30-19.00

Tavoitteet:

Tavoitteena on saada tuokiosta sellainen kokonaisuus, jossa lapset ja vanhemmat ovat huomioitu, vanhempien kunnioitava kohtaaminen sekä saada luotua tuokioille positiivinen ja luottamuksellinen ilmapiiri, jossa jokaisen on mahdollisuus osallistua keskusteluun.

Lisäksi tuokioiden tavoitteena on vanhempien tutustuminen mediakasvatuskäsitteeseen, keskustelu ja ajatusten vaihtaminen, erilaisten mediakasvatus tilanteiden pohtiminen yhdessä sekä vanhemmat tulisivat tietoisiksi internetissä olevasta mediakasvatusmateriaalista.

Menetelmät:

video median faktoista, Meidän media- keskustelukortit, kuvakortit, ryhmäkeskustelu, vertaistuki, ohjaajien innostava asenne, osallistuminen yhdessä

Tuokioiden kulku:

Otamme tulijat vastaan ja tarjoamme mahdollisuuden ottaa kahvia ja pientä syötävää. Kahvittelun aikana aloitamme tuokion esittelemällä itsemme ja opinnäytetyömme aiheen. Aloituksessa näytetään tekemämme video, joka sisältää erilaisia faktoja mediasta ja median käytöstä. Videon tavoitteena on herätellä vanhempien ajatuksia aiheesta. Videon jälkeen käytetään Mannerheimin lastensuojeluliiton media alle 3-vuotiaan arjessa -julkaisuun liittyviä kuvakortteja. Kuvakortteja käytetään keskustelun avaajana. Kortit levitetään pöydälle, josta jokainen osallistuja valitsee kortin, joka kuvaa oman perheen mediankäyttöä. Jokainen vuorollaan voi näyttää kuvan ja halutessaan kertoa siitä. Tuokiolla huomioidaan myös mukana olevat lapset, joten vanhempi voi valita kuvakortin yhdessä lapsen kanssa. Lisäksi lapset saavat kertoa kuvan herättämistä ajatuksista.

Kuvakorttien jälkeen jatketaan tuokiota käyttämällä Mannerheimin lastensuojeluliiton tuottamia Meidän media -keskustelukortteja. Keskustelukorttien tavoitteena on saada aikaan keskustelua sekä päästä yhdessä jakamaan kokemuksia mediakasvatuksesta. Faktakortit ja kommenttikortit ovat sekaisin ja jokainen vanhempi saa vuorollaan lukea ainakin yhden kortin. Kortin lukemisen jälkeen keskustelemme kortin kysymysten avulla, millaisia ajatuksia ja tunteita kortti herätti. Keskustelua jatketaan niin pitkään, kun se tuntuu mielekkäältä ja aikaresurssit huomioiden. Kaikkia kortteja ei ole pakko käydä läpi. Pääasia olisi, että saadaan keskustelua syntymään mahdollisimman paljon.

Lopuksi jaetaan linkkivinkki-vihko. Internetistä näytetään vanhemmille muutamia sivustoja joita vihkossa on. Tuokioiden päätteeksi vanhemmilla on vielä mahdollisuus kysyä ja kommentoida aihetta sekä tuokiota. Lopuksi kiitetään kaikkia osallistujia. Tuokioiden jälkeen keräämme palautetta kyselylomakkeella.

Muuta huomioitavaa:

Jos lapsia mukana, heidän on mahdollista leikkiä Perhekeskuksen tiloissa ja voimme myös järjestää mahdollisuuden esimerkiksi piirtämiseen, jotta vanhemmat pystyvät osallistumaan paremmin. Varasuunnitelmana on lista kysymyksiä, joiden avulla voimme johdatella keskustelua, jos keskustelua ei muuten itsestään tunnu syntyvän. Olemme varautuneet soveltamaan tilanteen vaatiessa. Tilat ovat kaikille turvaliset, eikä tuokioiden pitämisessä pitäisi olla mitään tekijöitä jotka aiheuttaisivat vaaraa.

Etukäteisarviointi:

Olemme perehtyneet aiheeseen ja materiaalien käyttöön, joten tuokioiden tulisi sujua siltä osin vaivattomasti. Tuokioiden kulun olemme suunnitelleet sekä käyneet läpi yhdessä vertaisryhmäohjaajan kanssa, joten sen pitäisi olla toimiva. Haasteita tietysti voi aiheutua lasten läsnäolosta, mutta emme anna sen häiritä tuokiomme vetämistä. Pyrimme olemaan positiivisia ja innokkaita, jotta edistäisimme vanhempienkin osallistumista. Luotamme toisiimme parina, joten tuemme toisiamme jos jotakin yllättävää tuokiolla tapahtuisi.

Jälkikäteisarviointi:

Tuokioiden osallistujamäärä jäi vähäiseksi. Kuitenkin saimme vanhemmat pohtimaan heidän perheen mediankäyttöä. Keskustelu oli rauhallista ja jokaisella oli mahdollisuus jakaa ajatuksiaan sekä kysyä itseään askarruttavia kysymyksiä. Video herätti paljon keskustelua, muun muassa siitä, voiko nuo faktatiedot oikeasti pitää paikkaansa. Kuvakortit innostivat vanhempia kertomaan heidän perheen median käyttöä, sekä yleisesti perheiden mediankäyttöä. Keskustelukortit eivät toimineet tuokioilla toivomalla tavalla, joten niiden käyttämiseen ei käytetty kauaa aikaa. Linkkivinkkivihkon esittely pystyttiin tekemään hyvin vanhempilähtöisesti, heidän toiveitaan kuunnellen. Käytiin läpi heille tuntemattomia sivustoja. Tuokioilla lasten läsnäolo ei häirinyt keskustelua, koska paikka oli lapsille tuttu, joten he pystyivät leikkimään siellä myös itsenäisesti.

Toimeksiantajan palaute:

Hyvin monipuolinen valikoima lähestyä illan aihetta Mietityttääkö lapsesi median käyttö? Otsikko haastaa ohjaajat tulemaan ulos ”mukavuusalueelta” eli pois perinteisestä ja jopa helposta tavasta luennoida aiheesta powerpoint-esityksen tukemana ja kysyä lopuksi ”oliko kellään mitään kysyttävää?” Molemmat osaa miellyttävällä tavalla pohtia asioita. +Sopiva lämmittely aluksi +Keskustelu oli pääosiltaan reflektiivistä eli antoi tilaa vanhempien mietinnöille Kehitettävää: vielä enemmän rohkeutta ja reflektiivistä kuuntelua kannattaa harjoitella -> harjoitus tekee mestarin

LIITE 4: VERTAISRYHMÄTUOKIOIDEN PEDAGOGINEN SUUNNITELMA

Pedagoginen Suunnitelma: Perheryhmä Hummerit sekä Vertaisryhmä Tintit

Pvm: 6.2.2017, 17.2.2017 Klo:10-11

Tavoitteet:

Tavoitteena on saada tuokiosta sellainen kokonaisuus, jossa lapset ja vanhemmat ovat huomioitu, vanhempien kunnioittava kohtaaminen sekä saada luotua tuokioille positiivinen ja luottamuksellinen ilmapiiri, jossa jokaisen on mahdollisuus osallistua keskusteluun.

Lisäksi tuokioiden tavoitteena on vanhempien tutustuminen mediakasvatuskäsitteeseen, keskustelu ja ajatusten vaihtaminen, erilaisten mediakasvatus tilanteiden pohtiminen yhdessä sekä vanhemmat tulisivat tietoisiksi internetissä olevasta mediakasvatusmateriaalista.

Menetelmät:

Video mediasta, Meidän media-keskustelukortit, kuvakortit, ryhmäkeskustelu, vertaistuki, ohjaajien innostava asenne, osallistuminen yhdessä

Tuokioiden kulku:

Aloitamme tuokiot esittelemällä itsemme ja opinnäytetyömme aiheen. Aloituksessa näytetään tekemämme video, joka sisältää erilaisia faktoja mediasta ja median käytöstä. Videon tavoitteena on herätellä vanhempien ajatuksia aiheesta. Videon jälkeen käytetään Mannerheimin lastensuojeluliiton media alle 3-vuotiaan arjessa -julkaisuun liittyviä kuvakortteja. Kuvakortteja käytetään keskustelun avaajana. Kortit levitetään pöydälle, josta jokainen osallistuja valitsee kortin, joka kuvaa oman perheen mediankäyttöä. Jokainen vuorollaan voi näyttää kuvan ja halutessaan kertoa siitä. Tuokioilla huomioidaan myös mukana olevat lapset, joten vanhempi voi valita kuvakortin yhdessä lapsen kanssa. Lisäksi lapset saavat kertoa kuvan herättämistä ajatuksista.

Kuvakorttien jälkeen jatketaan tuokioita käyttämällä Mannerheimin lastensuojeluliiton tuottamia Meidän media -keskustelukortteja. Keskustelukorttien tavoitteena on saada aikaan keskustelua sekä päästä yhdessä jakamaan kokemuksia mediakasvatuksesta. Faktakortit ja kommenttikortit ovat sekaisin ja me luemme yhden kortin kerrallaan ja tämän jälkeen keskustelemme kysymysten avulla, millaisia ajatuksia ja tunteita kortti herätti. Keskustelua jatketaan niin pitkään, kun se tuntuu mielekkäältä ja aikaresurssit huomioiden. Kaikkia kortteja ei ole pakko käydä läpi. Pääasia olisi, että saadaan keskustelua syntymään mahdollisimman paljon.

Lopuksi jaetaan linkkivinkki-vihko. Internetistä näytetään vanhemmille muutamia sivustoja joita vihkossa on. Tuokioiden päätteeksi vanhemmilla on vielä mahdollisuus kysyä ja kommentoida aiheita sekä tuokioita. Lopuksi kiitetään kaikkia osallistujia. Tuokioiden jälkeen keräämme palautetta kyselylomakkeella.

Muuta huomioitavaa:

Lasten läsnäolo voi vaikuttaa vanhempien keskittymiseen. Keskustelun varalle lista erilaisista kysymyksistä lasten median käytöstä, jos keskustelua ei muuten synny.

Tilat ovat kaikille turvalliset, eikä tuokioiden pitämisessä pitäisi olla mitään tekijöitä jotka aiheuttaisivat vaaraa.

Etukäteisarviointi:

Olemme perehtyneet aiheeseen ja materiaalien käyttöön, joten tuokioiden tulisi sujua siltä osin vaivattomasti. Tuokioiden kulun olemme suunnitelleet sekä käyneet läpi yhdessä vertaisryhmäohjaajan kanssa, joten sen pitäisi olla toimiva. Haasteita tietysti voi aiheutua lasten läsnäolosta, mutta emme anna sen häiritä tuokiomme vetämistä. Pyrimme olemaan positiivisia ja innokkaita, jotta edistäisimme vanhempienkin osallistumista. Luotamme toisiimme parina, joten tuemme toisiamme jos jotakin yllättävää tuokiolla tapahtuisi.

Jälkikäteisarviointi:

Tuokioiden osallistujamäärä oli hyvä. Jokaisella oli mahdollisuus kertoa omia ajatuksiaan sekä tuoda esille itseään mietittyitä asioita. Tuokioilla syntyi monipuolista sekä reflektiivistä keskustelua mediakasvatuksen haasteista lapsiperheiden arjessa. Video herätti yllättävän paljon pohdintaa, joten siihen olisi voinut varata enemmänkin aikaa. Kuvakortit toimivat tuokioilla hyvin, koska ne saivat osallistujia jakamaan omia tulkintojaan korteista. Keskustelukortit toimivat myös hyvin keskustelun johdattelijoina, mutta osassa korteista on liian pitkä teksti, jolloin uuden kortin nostaessa hyvä reflektiivinen keskustelu tyrehtyy. Linkkivinkkivihkon esittely kiinnosti vanhempia, kuitenkin Perheryhmässä tuli teknisiä ongelmia, jolloin esittely Internetistä jäi pois.

Lasten läsnäolo tuokioilla ei häirinnyt vanhempien keskustelua. Perheryhmässä lapsille oli puuhaa leikki-tilassa, jolloin vanhemmat pystyivät keskittymään keskusteluun intensiivisesti. Tintit ryhmässä vanhemmat ovat tottuneet keskustelemaan lasten läsnäollessa, joten lasten läsnäolo ei heidänkään osallistumisesta keskusteluun häirinnyt.

Toimeksiantajan palaute:

Annan ja Hennan mediakasvatustuokio oli mielestäni hyvin jäsennetty, sopivan pituinen ja keskusteleva. Tuokiossa saimme faktatietoa, hyviä vinkkejä (erityisesti Youtube rajoituksista). Tuokiossa annettiin hyvin tilaa perheille pohtia omia tapojaan median käytössä. Ei tarjottu valmiita malleja tai uhkakuvia. Tyttöjen sanaton ja sanallinen viestintä oli hyvää. Hienosti tehty.

LIITE 5: PALAUTEKYSELY

Palautekysely

Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon.

1. Minkä ikäinen lapsi/lapsia sinulla on? (Voit jättää kohdan myös tyhjäksi)
  - Alle 1-vuotias
  - 1–3-vuotias
  - 4–6-vuotias
  - Yli 6 vuotias

2. Mistä sait tiedon tuokiosta?
  - Perhekeskus Onni ja Ilonasta
  - Perheentalon Facebook sivustolta
  - Päiväkodin mainoksesta
  - Muualta, Mistä? _____

3. Oletko aikaisemmin käynyt Perhekeskus Onni ja Ilonan tiloissa? Kyllä / En

4. Saitko tuokiolta uutta tietoa? Kyllä / En
  - Mistä?
    - Keskustelusta
    - Videosta
    - LinkkiVinkki- vihkosta
    - Muualta, mistä? _____

5. Koetko, että voisit hyödyntää samaasi tietoa omien lastesi kanssa? Kyllä / En

6. Mikä/Mitkä tuokiolla käytetyistä menetelmistä oli toimiva?
  - Video
  - Kuvakortit
  - Keskustelukortit
  - LinkkiVinkki-vihko
  - Linkkien esittely
  - Olisitko kaivannut tuokiolle jotakin lisää, mitä?
_____

7. Olivatko käytetyt/esitetyt materiaalit ennestään tuttuja? Kyllä / Ei
  - Mikä/Mitkä? _____

8. Oletko tutustunut aikaisemmin netissä olevaan mediakasvatusmateriaaliin? Kyllä / En
  - Millaiseen? _____

9. Koetko, että tarvitsisit mediakasvatukseen enemmän tukea? Kyllä / En

➤ Millaista tukea tarvitsisit?

- Nettimateriaalia
- Oppaita
- Vertaistukea
- Koko perheelle suunnattuja tapahtumia
- Vanhemmille suunnattuja tuokioita

10. Oliko tuokion pituus

- Liian lyhyt
- Sopiva
- Liian pitkä
- En osaa sanoa?

11. Avoin palaute tuokiosta

Kiitos vastauksesta! 😊